

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi kansaneläkelain muuttamisesta sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan kansaneläkelakiin sisällytettäväksi säännökset korotuksen maksamisesta viivästyneelle eläke-erälle. Viivästyskorotus olisi 16 prosenttia vuodessa, ja sitä suoritettaisiin, kun eläkkeen maksaminen on viivästynyt yli kolme kuukautta. Korotus koskisi kaikkia kansaneläkkeen osia ja lisiä, yleistä perhe-eläkettä, rintamasotilaseläkettä ja eläkkeensaajien asumistukea sekä lapsen hoitotukea.

Esitys sisältää myös ehdotuksen, jonka mukaan kansaneläkkeen tai perhe-eläkkeen lisäosa, rintamasotilaseläke ja asumistuki voitaisiin väliaikaisesti myöntää odottamatta lopullista päätöstä niihin vaikuttavasta työeläkkeestä tai muusta tuloksi luettavasta korvauksesta, jos näistä on muutoksenhaku vireillä. Jos kansaneläkelaitos maksaisi eläkettä tällöin liikaa, laitos saisi periä liikamaksun takautuvasti maksettavasta työeläkkeestä tai muusta korvauksesta. Vastaavasti ehdotetaan muutettaviksi työeläkkeitä ja niihin rinnastettavia etuuksia koskevia lakeja.

Esitykseen sisältyy myös ehdotus, jonka mukaan kansaneläkelain mukaista vanhuuseläkettä

myönnettäessä voitaisiin käyttää hyväksi työeläkelaitoksen antamaa niin sanottua ennakoilmoitusta nopeuttamaan ensisijaisesti lisäosan käsittelyä. Lisäksi esityksessä ehdotetaan kumottaviksi kansaneläkelain, rintamasotilaseläkelain, perhe-eläkelain ja eläkkeensaajien asumistukilain säännökset sosiaalivakuutustoimikunnan vuositulon vahvistuspäätöksen alistamisesta eläkelaitoksen tarkastettavaksi. Kansaneläkelakiin, perhe-eläkelakiin ja rintamasotilaseläkelakiin ehdotetaan tehtäväksi eräitä joustavasta eläkeikäjärjestelystä johtuvia teknisiä korjauksia.

Esityksessä ehdotetaan myös, että kunta olisi velvollinen maksamaan 16 prosentin suuruista viivästyskorkoa kansaneläkelaitokselle, jos kunnan asumistukiosuus viivästyisi.

Ehdotuksessa lähinnä eläke-etuuksia koskeva viivästyskorotussäännöstö aiheuttaisi lisäkustannuksia, jotka kansaneläkejärjestelmälle vuoden 1986 hintatasossa arvioituna olisivat alle viisi miljoonaa markkaa vuodessa.

Muutokset on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä marraskuuta 1986.

SISÄLLYSLUETTELO

	Sivu		Sivu
YLEISPERUSTELUT	3	1.3. Rintamasotilaseläkelaki	11
1. Nykyinen tilanne ja asian valmistelu	3	1.4. Eläkkeensaajien asumistukilaki	12
1.1. Eläke-etuusia koskeva viivästyskorotus	3	1.5. Työntekijäin eläkelaki	12
1.2. Eläkkeen myöntäminen eräissä tapauksissa ottamatta huomioon tuloksi luettavaa työeläkettä tai muuta korvausta	3	1.6. Merimieseläkelaki	12
1.3. Kansaneläkelain mukaisen vanhuuseläkkeen lisäosan myöntämisen nopeuttaminen eräissä tapauksissa	4	1.7. Valtion eläkelaki	12
1.4. Sosiaalivakuutustoimikunnan päätöksen alistaminen	5	1.8. Tapaturmavakuutuslaki	12
1.5. Joustavaan eläkekäjäjärjestelyyn liittyvät tekniset muutokset	5	1.9. Sotilasvammalaki	12
1.6. Kunnan lisäosa- ja asumistukiosuuden suorituksen viivästyminen	6	2. Voimaantulo	12
2. Ehdotetut muutokset	6	LAKITEKSTIT	14
2.1. Korotuksen maksaminen viivästyneelle eläke-erälle	6	1. Laki kansaneläkelain muuttamisesta	14
2.2. Kansaneläkkeen ja perhe-eläkkeen lisäosan, rintamasotilaseläkkeen tai asumistuen väliaikainen myöntäminen työeläkettä tai muuta tuloksi luettavaa korvausta koskevan muutoksenhaun ollessa vireillä	7	2. Laki perhe-eläkelain muuttamisesta	16
2.3. Työeläkettä koskevan niin sanotun ennakoilmoituksen käyttäminen kansaneläkkeen lisäosaa myönnettäessä	8	3. Laki rintamasotilaseläkelain muuttamisesta	16
2.4. Alistamissännösten kumoaminen	8	4. Laki eläkkeensaajien asumistukilain muuttamisesta	17
2.5. Tekniset korjaukset kansaneläkelain 22 a ja 31 §:ään sekä perhe-eläkelain 15 b §:ään ja rintamasotilaseläkelain 8 §:ään	9	5. Laki työntekijäin eläkelain 19 a §:n muuttamisesta	17
2.6. Työntekijäin eläkelain, merimieseläkelain, valtion eläkelain, tapaturmavakuutuslain ja sotilasvammalain muutokset	9	6. Laki merimieseläkelain 28 b §:n muuttamisesta ..	18
2.7. Kunnan osuuden viivästymistä koskeva korke	9	7. Laki valtion eläkelain 17 §:n muuttamisesta	18
3. Esityksen taloudelliset vaikutukset	9	8. Laki tapaturmavakuutuslain muuttamisesta	19
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	10	9. Laki sotilasvammalain muuttamisesta	20
1. Lakiehdotusten perustelut	10	LIITE	21
1.1. Kansaneläkelaki	10	Rinnakkaistekstit	21
1.2. Perhe-eläkelaki	11	1. Laki kansaneläkelain muuttamisesta	21
		2. Laki perhe-eläkelain muuttamisesta	25
		3. Laki rintamasotilaseläkelain muuttamisesta	26
		4. Laki eläkkeensaajien asumistukilain muuttamisesta	28
		5. Laki työntekijäin eläkelain 19 a §:n muuttamisesta	29
		6. Laki merimieseläkelain 28 b §:n muuttamisesta ..	30
		7. Laki valtion eläkelain 17 §:n muuttamisesta	31

YLEISPERUSTELUT

1. Nykyinen tilanne ja asian valmistelu

1.1. Eläke-etuuksia koskeva viivästyskorotus

Kansaneläkelainsäädäntöön ei nykyisin sisälly säännöksiä korotuksen maksamisesta viivästyneelle eläke-erälle. Jos eläkkeen maksaminen viivästyy, tästä aiheutuu kuitenkin hakijalle taloudellista menetystä.

Vuoden 1983 alusta on ollut voimassa korkolaki (633/82). Vastauksessaan korkolakia koskevaan hallituksen esitykseen (hall. es. 109/1981 vp.) eduskunta edellytti, että hallitus viipymättä ryhtyy toimenpiteisiin muun muassa eläkevakuutusta koskevien lakien muuttamiseksi niin, että niihin lisätään yhtenäiset säännökset viivästyskoron maksamisesta. Työntekijäin eläkelakiin (395/61), merimieseläkelakiin (72/56) sekä tapaturmavakuutuslakiin (608/48) ja liikennevakuutuslakiin (279/59) lisättiin eläkkeen tai muun etuuden korotusta koskevat säännökset vuonna 1984 annetuilla laeilla (938—941/84), jotka tulivat voimaan 1 päivänä huhtikuuta 1985.

Hyväksyessään edellä mainitut lait eduskunta edellytti, että hallitus antaa asiaa koskevan selvitystyön valmistuttua tarvittavat viivästyneiden julkishallinnon eläkkeiden ja vastaavien etuuksien sekä kansaneläkkeiden hyvittämissä koskevat lainmuutosehdotukset eduskunnalle. Valtion eläkelakia ja valtion perhe-eläkelakia koskevat lainmuutokset (696 ja 697/85) tulivat voimaan 1 päivänä heinäkuuta 1985.

Nyt annettavaan hallituksen esitykseen sisältyvät lakiehdotukset kansaneläkelain (347/56) ja muiden eläkelakien perusteella kansaneläkelaitoksen maksamia eläke-etuuksia koskevasta viivästyskorotuksesta. Esitys ei sisällä ehdotusta viivästyskorotusta koskevien säännösten sisällyttämiseksi sairausvakuutuslakiin (364/63) eikä työttömyysturvalakiin (602/84). Sairausvakuutusetuudet sekä työttömyyspäiväraha poikkeavat luonteeltaan olennaisesti eläkkeistä. Näiden lakien mukaiset korvaukset maksetaan yleensä heti hakemisen jälkeen. Niitä maksetaan suurimmassa osassa tapauksia lyhyiltä ajoilta, jolloin eläketulon viivästykseen rinnastettavia viipymisiä ei

juuri synny. Hallituksen tarkoituksena on kuitenkin erikseen selvittää viivästymisen hyvittämistä sairausvakuutus- ja työttömyysturvaetuuksien osalta.

Viivästyskorotussäännösten lisäämistä kansaneläkelainsäädäntöön on valmisteltu sosiaali- ja terveysministeriön ja kansaneläkelaitoksen yhteistyönä. Valmistelun lähtökohtana ovat olleet edellä mainitun työeläkkeitä ja muita korvauksia koskevan lainsäädännön periaatteet.

1.2. Eläkkeen myöntäminen eräissä tapauksissa ottamatta huomioon tuloksi luettavaa työeläkettä tai muuta korvausta

Kansaneläkkeen lisäosa muuttui kansaneläkeuudistuksen III vaiheen johdosta vuoden 1985 alusta eläkevähenteiseksi. Kansaneläkelain 26 §:n 1 momentissa (103/82) säädetään lisäosassa tuloksi luettavista työeläkkeistä ja niistä vastaavista jatkuvista korvauksista. Pykälän 1 momentin mukaan lisäosaa määrittäessä on otettava huomioon vakuutetun jatkuvasti saama työ- tai virkasuhteeseen taikka yrittäjä- tai luottamusmiestoimintaan perustuva eläke ja perhe-eläke, pakollista tapaturmavakuutusta koskevien eri lakien mukainen tapaturmaeläke, perhe-eläke, elinkorko ja huoltoeläke, liikennevakuutusta koskevien eri lakien mukainen työkyvyttömyyseläke ja perhe-eläke sekä ansionmenetyksen korvaus, viimeksi mainittu kuitenkin vain siltä osin kuin sitä maksetaan yli vuoden pituiselta ajalta, sotilasvammalain (404/48) mukainen elinkorko ja huoltoeläke, rintamaveteraanien varhaiseläkkeestä annetun lain (13/82) mukainen varhaiseläke sekä maatalousyrittäjien eläkelain (467/69) mukaan myönnetty sukupolvenvaihdoseläkkeen perusmäärä.

Edellä luetteluihin eläkkeisiin ja korvauksiin rinnastetaan 65 vuotta täyttäneen vakuutetun työ- tai virkasuhteeseen taikka yrittäjä- tai luottamusmiestoimintaan perustuva eläke, jonka hän saisi, jos hän siirtyisi eläkkeelle välittömästi 65 vuotta täytettyään. Julkisoikeudellisten eläkkeiden osalta on lisäksi säädetty, että jos eläkkeeseen oikeuttavana otetaan huomioon myös aika 65 vuoden täyttämisen jälkeen, eläke luetaan tuloksi

siihen saakka, kun tällainen eläke myönnetään, sen suuruisena kuin se olisi, jos vakuutettu siirtyisi eläkkeelle 67 vuotta täytettyään. Lisäosassa voidaan siten lukea tuloksi niin sanottuna ennakoituna eläkkeenä laskennallinen tuloerä niissä tapauksissa, joissa vakuutettu ei 65 vuoden iässä lopeta työntekoaan ja hän tästä tai muusta syystä ei hae työeläkettä. Vanhuuseläkkeen hakijalle voidaan tällöin myöntää kansaneläkkeen pohjaosan lisäksi myös lisäosa välittömästi 65 vuoden iän täyttyttyä. Vastaavaa menettelyä sovelletaan vuoden 1986 alusta myös varhennetun vanhuuseläkkeen lisäosaan.

Mainitut eläkkeet ja muut etuudet pienentävät lisäosaa 50 %:lla siitä määrästä, joka ylittää säädetyn täysimääräiseen lisäosaan oikeuttavan tulorajan. Tuloraja on vuonna 1986 (kansaneläkeindeksi 863) 2 110 markkaa vuodessa eli 176 markkaa kuukaudessa. Lisäosaa ei jää lainkaan maksettavaksi, jos työeläke tai muu tuloksi luettava korvaus ylittää 1. kuntaryhmässä 3 187 ja 2. kuntaryhmässä 3 031 markkaa kuukaudessa. Eläkkeensaajapuolisoilla vastaavat pienimpään lisäosaan oikeuttavat tulorajat ovat 2 615 ja 2 488 markkaa kuukaudessa. Täysimääräisen lisäosan suuruus on tällä hetkellä 1. kuntaryhmässä 1 506 ja 2. kuntaryhmässä 1 428 markkaa kuukaudessa tai, jos molemmat puolisoista saavat kansaneläkettä tai toinen heistä saa kansaneläkettä ja toinen rintamasotilaseläkettä, 1 220 tai 1 157 markkaa kuukaudessa.

Edellä mainittua vanhuuseläkettä koskevaa poikkeusta lukuun ottamatta kansaneläkkeen lisäosa voidaan yleensä myöntää vasta sen jälkeen, kun lisäosassa tuloksi luettavasta työeläkkeestä tai sitä vastaavasta jatkuvasta korvauksesta on hake-
muksen johdosta annettu lopullinen päätös.

Jos työeläkepäätöksestä on valitettu, työeläkettä on haettu uudelleen tai muutoin on odotettavissa, että työeläke tulisi myönnettäväksi, lisäosaa ei ole voitu myöntää, koska muun etuuden takautuva myöntäminen merkitsisi liikamaksun syntymistä ja näin ollen takaisinperinnän mahdollisuutta. Tällöin hakija on eläketuloina odotusajalta saanut kansaneläkkeen pohjaosan, jonka suuruus vuonna 1986 on 322 markkaa kuukaudessa. Pohjaosan lisäksi on eräissä tapauksissa voitu myöntää kansaneläkkeen muita niin sanottuja vakiomääräisiä osia ja lisiä, kuten rintamalisä tai lapsikorotus. Niiden taloudellinen merkitys lisäosaan verrattuna on kuitenkin vähäinen. Edellä kuvattu ongelma koskee myös niitä tilanteita, joissa päätös työeläkkeestä tai muusta tuloksi luettavasta korvauksesta viivästyy muun syyn

kuin vireillä olevan valitusasian takia. Nämä tilanteet ovat nykyisin työkyvyttömyyseläkkeiden kohdalla poikkeuksellisia, koska työeläkejärjestelmän ja kansaneläkejärjestelmän kesken sovelletaan ennakkoilmoitus- ja neuvottelumenettelyä. Eläkkeiden eriaikainen hakeminen voi kuitenkin johtaa odotusaikojen muodostumiseen. Hakijalla on näissä tapauksissa mahdollisuus turvautua toimeentulotukeen, jota voidaan myöntää odotettavissa olevia takautuvia eläke-eriä vastaan.

Tilannetta ei voida pitää tyydyttävänä. Eläkeasian kokonaisuudessaan ratkettua hakija saa käytännössä vähintään täysimääräisen kansaneläkkeen suuruisen eläketulon, sillä siinä tapauksessa että työeläkettä tai muuta korvausta ei myönnetä, kansaneläkkeen pohjaosan lisäksi maksetaan täysimääräinen lisäosa. Jos taas muualta haettu etuus myönnetään, hakijalle maksetaan pohjaosaa, työeläkettä tai muuta korvausta sekä tämän perusteella laskettua vähennettyä lisäosaa, jolloin kokonaiseläketulo (kansaneläke ja muu eläketulo) on aina suurempi kuin pelkän täyden kansaneläkkeen määrä.

1.3. Kansaneläkelain mukaisen vanhuuseläkkeen lisäosan myöntämisen nopeuttaminen eräissä tapauksissa

Kansaneläkelain 26 §:n 3 momentin mukaan lisäosaa määrittäessä luetaan vuosituloksi 65 vuotta täyttäneen vakuutetun työ- tai virkasuhteeseen taikka yrittäjä- tai luottamusmiestoimintaan perustuva eläke, jonka hän saisi, jos siirtyisi eläkkeelle välittömästi 65 vuotta täytettyään. Eläkelaitokset antavat kansaneläkelaitokselle tiedon tällaisen laskennallisen eläkkeen määrästä niin sanottuna ennakkoilmoituksena, jollei lopullista päätöstä työeläkkeestä ole annettu viimeistään kuusi viikkoa ennen vanhuuseläkkeen alkamista. Työ- ja yrittäjätoimintaan perustuvista eläkkeistä saadaan samalla tavoin ennakkoilmoitus myös niistä henkilöistä, jotka todellisuudessa jäävät eläkkeelle 65 vuotta täytettyään.

Kansaneläkkeen eläkevähenteisen lisäosan ratkaiseminen nopeutuisi, jos ennakkoilmoitusta eläkkeen määrästä voitaisiin käyttää luettaessa eläkkeitä tuloksi lisäosaa määrittäessä myös 65-vuotiaana eläkkeelle siirtyvillä. Vaikka työ- tai yrittäjätoimintaan perustuvasta eläkkeestä ei ole annettu lopullista päätöstä, voisi lisäosan maksaminen tällöin alkaa heti vanhuuseläkeoikeuden syntymisestä lukien. Samaa menettelyä olisi mah-

dollista soveltaa myös vanhuuseläkkeen tulosi-donnaisiin osiin kuten asumistukeen.

1.4. Sosiaalivakuutustoimikunnan päätöksen alistaminen

Kansaneläkelain 67 a §:n 1 momentissa säädetään kansaneläkkeen lisäosaan vaikuttavien tulojen vahvistamisesta kansaneläkelaitoksen vakuutuspiireissä toimivissa sosiaalivakuutustoimikunnissa. Lisäksi siinä säädetään sosiaalivakuutustoimikunnan päätöksen alistamisesta kansaneläkelaitoksen tarkastettavaksi. Kysymyksessä on ollut tavanomaisen valituksen lisäksi käytettävissä oleva, nopeaksi tarkoitettu keino hakea muutosta, jos vakuutettu ei esimerkiksi ole tyytyväinen hänelle vuosituloksi arvioitun tulon suuruuteen. Myös sosiaalivakuutustoimikunnan jäsen voi vaatia toimikunnan vuosituloa koskevan päätöksen alistamista eläkelaitoksen tarkastettavaksi. Alistaminen tulee kysymykseen silloin, kun jäsen samalla esittää päätökseen eriävän mielipiteensä taikka kun toimikunta on katsonut, että lisäosaa olisi pienennettävä tai se olisi evättävä kansaneläkelain 28 a §:n mukaan taloudellisen aseman heikentämisen tai väärrien tietojen antamisen vuoksi. Vastaavan sisältöiset säännökset on myös perhe-eläkelaisissa, rintamasotilaseläkelaisissa ja eläkkeensaajien asumistukilaissa.

Kansaneläkeuudistuksen III vaiheen tultua voimaan vuoden 1985 alusta ei kansaneläkkeen lisäosaa varten enää vahvisteta vuosituloja sosiaalivakuutustoimikunnassa. Kansaneläkelain 67 a §:n 1 momenttia onkin säädetty sovellettavaksi vain, jos vuositulopäätös koskee aikaa ennen vuotta 1985. Näin ollen vuositulopäätöstä ei voida lisäosan osalta enää alistaa. Myös kansaneläkelain 28 a §:ssä tarkoitettut vähennykset ja epäykset voivat koskea vain vuotta 1985 edeltävää aikaa, minkä vuoksi alistamista koskeva säännös on jäänyt tältäkin osin tarpeettomaksi. Sosiaalivakuutustoimikunnan jäsenetkään eivät ole alistusmahdollisuutta juuri koskaan käyttäneet.

Vuositulo vahvistetaan kuitenkin edelleen rintamasotilaseläkettä, perhe-eläkettä ja asumistukea varten. Vuositulopäätöksen alistamismahdollisuutta ovat vakuutetut näidenkin etuuskien yhteydessä käyttäneet varsin vähän. Vuonna 1984 tehtiin rintamasotilaseläkeasioissa vain 84 ja perhe-eläkeasioissa 38 alistusta eläkkeenhakijan aloitteesta. Asumistukiasioissa alistuksia oli yhteensä muutama sata. Muutosta voidaan hakea myös vuositulon osalta valittamalla varsinaisesta

eläkepäättöksestä. Vuositulopäätöksen erillistä alistamista koskevien säännösten poistaminen ei käytännössä heikentäisi vakuutetun oikeusturvaa. Alistussäännösten poistamisella nopeutettaisiin eläkehakemusten käsittelyä ja selkeytettäisiin muutoksenhakumenettelyä.

1.5. Joustavaan eläkeikäjäjärjestelyyn liittyvät tekniset muutokset

Vuoden 1986 alusta tulivat voimaan joustavaa eläkeikää koskevat säännökset kansaneläkelaisissa ja yksityisen sektorin työeläkelaeissa. Työeläkeläisten mukaisen varhennetun vanhuuseläkkeen ja tällaisen eläkkeen saajan jälkeen myönnettävän perhe-eläkkeen lukemisesta tuloksi kansaneläkkeen lisäosassa säädetään kansaneläkelain 26 §:n 2 ja 6 momentissa (670/85). Niiden mukaan myös varhennuksesta aiheutuvan eläkevähennyksen osuus katsotaan lisäosaa pienentäväksi eläketuloksi. Tarkoituksena on ollut, että sama periaate koskisi myös perhe-eläkkeen lisäosaa ja rintamasotilaseläkettä. Kansaneläkelain, perhe-eläkelain ja rintamasotilaseläkelain tätä koskevat säännökset poikkeavat kuitenkin sanonnaltaan toisistaan siten, että asia ei ilmene kahdessa viimeksi mainitussa laissa riittävän selvästi. Tämän vuoksi perhe-eläkelain 15 b §:n 2 momentin (673/85) ja rintamasotilaseläkelain 8 §:n 1 momentin (672/85) viimeisiin virkkeisiin tulisi tehdä tekniset korjaukset, joilla niiden sanamuoto muutettaisiin vastaamaan kansaneläkelain säännöksiä.

Joustavaan eläkeikäjäjärjestelyyn liittyen on työntekijän eläkelakiin tehty eräitä muutoksia (1120/85), joilla on vaikutusta yksilöllisen varhaiseläkkeen maksamiseen. Muutokset ovat tulleet voimaan vuoden 1986 alusta. Niiden mukaan työttömyysturvalain mukaiset peruspäivärahat rinnastetaan sanotun lain mukaisiin ansioon suhteutettuihin päivärahoihin siltä ajalta kuin ansioon suhteutettua päivärahaa voidaan maksaa. Säännöksen tarkoituksena on selvittää sitä, että myös työttömyysturvalain mukaista peruspäivärahaa saavat kuuluvat sillä tavoin työelämään kuin yksilöllisen varhaiseläkkeen saamiseksi edellytetään. Työntekijäin eläkelain säännöksiä on tarkistettu myös siten, että työntekijän työkyvyttömyyseläkkeen jälkeistä työhönpaluuta pyritään tukemaan. Jos työntekijä ei kykene suoriutumaan työelämässä, työkyvyttömyyseläke myönnetään hänelle entisin perustein, jolloin hänen eläkkeensä on saman suuruinen kuin aikaisempikin eläke.

Erityinen merkitys tällä säännöstöllä on yksilöllisen varhaiseläkkeen myöntämiselle. Koska yksilöllinen varhaiseläke on tarkoitettu myönnettäväksi kansaneläkejärjestelmästä samalla tavoin kuin työeläkejärjestelmästä, olisi kansaneläkelakiin tehtävä näitä työeläkelakeihin tehtyjä muutoksia vastaavat muutokset.

1.6. Kunnan lisäosa- ja asumistukiosuuden suorituksen viivästyminen

Kunnan osuudesta kansaneläkkeen lisäosan kustannuksiin säädetään kansaneläkelain 62 §:n 2 momentissa (1095/85). Lainkohdassa säädetään osuuden suuruuden lisäksi muun muassa suorituksen maksamisajankohdasta. Kunnan on maksettava 1/12 vuotuisesta lisäosaosuudesta lääninveroviraston postisiirtotilille viimeistään kunkin kalenterikuukauden 10:ntenä päivänä. Kunnan osuudesta on pääsääntöisesti soveltuvin osin voimassa, mitä työnantajan sosiaaliturvamaksusta annetussa laissa (366/63) ja veronkantolaissa (611/78) on säädetty työnantajan sosiaaliturvamaksusta. Jos kunnan osuuden suorittaminen viivästyy, sille maksettava viivästyskorko määräytyy mainitun lainsäädännön mukaisesti. Kansaneläkelain 62 § on tämän sisältöisenä voimassa 1 päivästä tammikuuta 1986 saman vuoden loppuun.

Ennen vuotta 1983 voimassa olleen käytännön mukaisesti kunnat maksoivat viivästyneelle osuudelleen vuotuista korkoa 6 prosentin mukaan. Käytäntö perustui kauppakaaren korkosäännösten analogiseen soveltamiseen, jota kaikki läänioikeudet noudattivat korkeimman hallinto-oikeuden omaksuman tulkinnan (KHO 20.10.1960, taltio 5988) mukaisesti. Kauppakaaren korkosäännökset kuitenkin kumottiin korkolailla, joka tuli voimaan 1 päivänä tammikuuta 1983. Lain eduskuntakäsittelyssä lakivaliokunta lausui mietinnössään n:o 4/1982 hallituksen esityksen johdosta korkolainsäädännöksi, että jos kauppakaaren korkosäännöksiä oli aikaisemmin analogisesti sovellettu julkisoikeudelliseen velkaan, kuten esimerkiksi oli tehty kuntien viivästyneisiin kansaneläkkeen tukiosan ja asumistuen kustannusten osuuksiin, näihin saamiin voitiin vastaisuudessa soveltaa uuden korkolain säännöksiä.

Tämän eduskunnan kannanoton mukaisesti kansaneläkelaitoksen käytäntönä on ollut, että viivästyneille kunnan osuuksille on suoritettava korkoa 16 prosenttia vuodessa eräpäivästä lasket-

tuna. Korkein hallinto-oikeus katsoi kuitenkin 31 päivänä heinäkuuta 1985 antamassaan päätöksessä, että kysymyksessä oleville saataville on suoritettava korkoa aikaisemman oikeuskäytännön mukaisesti 6 prosenttia vuodessa.

Kuntien osuuksien viivästymisen aiheuttamaa korkoseuraamusta on käsitelty myös oikeusministeriön 13 päivänä tammikuuta 1984 asettaman julkisoikeudellisten saamisten viivästyskorkotyöryhmän muistiossa (oikeusministeriön lainvalmisteluosaston julkaisu 7/1985). Työryhmä toteaa, että korkolain säätämisen jälkeen läänioikeuksien käytäntö on kuntien kansaneläkelaitokselle maksamien osuuksien viivästyskorkoasiassa muodostunut epäyhtenäiseksi. Eräissä ratkaisuissa on kunnat velvoitettu maksamaan laitokselle korkoa 16 prosentin mukaan, jolloin on sovellettu analogisesti korkolain säännöksiä. Eräissä tapauksissa näin ei ole menetelty, vaan korkovaatimus on kokonaan hylätty. Edellä selostettu korkeimman hallinto-oikeuden päätös koski juuri tätä tapausta. Kun valitusasia työryhmän mietintöä jätettäessä vielä oli vireillä, työryhmä ei lausunut käsitystään kysymyksessä olevasta laintulkintaongelmasta.

Edellä selostettu lisäosaa ennen vuotta 1986 koskenut lainsäädännöllinen epäselvyys kuntien osuuksien viivästymisen korkoseuraamuksista koskee edelleen eläkkeensaajien asumistukilain 11 §:n 1 momentin (112/82) perusteella määrättäviä kunnan asumistukiosuuksia. Myös lisäosaosuuden suhteen ongelma syntyy uudelleen, jos kansaneläkelain 62 § palautuu 1 päivästä tammikuuta 1987 ennalleen sellaiseksi kuin se oli ennen vuotta 1986.

2. Ehdotetut muutokset

2.1. Korotuksen maksaminen viivästyneelle eläke-erälle

Esityksessä ehdotetaan, että kansaneläkelainsäädäntöön lisättäisiin viivästyskorotusta koskevat säännökset. Ne olisivat varsin pitkälle samansisältöiset muiden eläkelakien mukaisiin eläkkeisiin jo nyt sovellettavien periaatteiden kanssa. Kansaneläkejärjestelmän erityispiirteiden vuoksi on jouduttu kuitenkin tekemään näihin joitakin poikkeuksia. Kansaneläkejärjestelmässä merkittävä osa eläkepäätöksistä annetaan eläkkeen tai sen osan, kansaneläkkeen tai perhe-eläkkeen lisäosan, rintamasotilaseläkkeen ja erityisen usein asumistuen määrän tarkistamiseksi. Eläke voi

myös muodostua useasta eri osasta ja lisästä, joita voidaan myöntää tai tarkistaa yhtä aikaa, mutta myös eriaikaisesti. Enimmillään kansaneläkkeeseen saattaa kuulua seitsemän tällaista osatekijää.

Yhdenmukaisesti aikaisemmin säädettyjen eläkeläkien viivästyskorotussäännösten kanssa korotus laskettaisiin viivästysajan jokaiselta päivältä. Korotusta ei maksettaisi ennen kuin kolme kuukautta on kulunut sen kalenterikuukauden päättymisestä, jona hakija on esittänyt kansaneläkelaitokselle vaatimuksensa sekä etuuden perustetta ja määrää koskevan sellaisen selvityksen kuin häneltä kohtuudella voidaan vaatia. Tällöin otettaisiin myös huomioon eläkelaitoksen omat mahdollisuudet hankkia tarvittavat selvitykset. Korotusta ei maksettaisi siltä kuukaudesta, jonka aikana oikeus etuuteen on alkanut, vaikka asiaa koskeva hakemus olisi jätetty tätä aikaisemmin.

Jos kansaneläkelaitos edellä selostetusta lisäosan eläkevähenteisyydestä johtuen ei voi myöntää lisäosaa muun etuuspäätöksen viipymisen takia, ei ole asianmukaista, että kansaneläkelaitoksen olisi maksettava korotusta viivästykseen siltä osalta, joka aiheutuu muun etuuden viivästymisestä. Tämän vuoksi ehdotetaan, että kansaneläkelain 26 §:n mukaan lisäosatuloksi luettava etuudesta annetun päätöksen tulee olla kansaneläkelaitoksen tiedossa ennen kuin viivästysaikaa aletaan laskea. Edellä selostetun kolmen kuukauden pääsäännön ohella sovellettaisiin lykkäävää ehtoa, jonka mukaan viivästysaikaa ei alettaisi laskea aikaisemmasta ajankohdasta kuin siitä lukien, jolloin myös tämä eläketieto on tullut kansaneläkelaitokseen. Tämän periaatteen mukaan määräytyvä viivästyskorotuksen laskemisen alkamisajankohta ei voisi olla aikaisempi kuin kolmen kuukauden pääsäännön mukaan määriteltä ajankohta. Vaikka tapaukset, joissa kansaneläkelaitos on odottanut päätöstä muualta haetusta eläkkeestä tai korvauksesta, käsitellään laitoksessa heti päätöksen saavuttua, lisäosapäätöksen antamiselle olisi kuitenkin käytännön syistä varattava kuukauden aika, jotta viivästyskorotus ei tulisi teknisluontoisista syistä ja määrältään merkitykseltömänä laskettavaksi valtaosassa kyseisiä tapauksia. Säännöstä sovellettaisiin myös tarveharkintaiseen perhe-eläkkeen lisäosaan, rintamasotilaseläkkeeseen ja asumistukeen siltä osin kuin on kysymys kansaneläkelain 26 §:ssä mainittu etuuden viivästymisestä.

Etuuden korotus olisi 16 prosenttia vuotta kohden laskettuna. Korotuksen verotus seuraisi varsinaisen eläke-etuuden verotusta. Kun kansan-

eläke saattaa muodostua useista erilaisista osista ja lisistä, ehdotetaan, että pienin maksettava eläkkeen tai muun etuuden korotus olisi vuoden 1986 kansaneläkeindeksin tasossa 6 markkaa. Se olisi sidoksissa kansaneläkeindeksiin. Muissa eläkelaeissa tämä vähimmäismäärä on 17 markkaa (vuoden 1986 TEL-indeksin tasossa). Kansaneläkejärjestelmässä markkamäärä laskettaisiin kuitenkin eläkkeen osa- ja lisäkohtaisesti.

Kansaneläkelain mukaisista etuuksista viivästyskorotus koskisi vanhuus-, työkyvyttömyys- ja työttömyyseläkkeen pohjaosaa ja lisäosaa, lapsikorotusta, puolisolisää, apu- ja hoitolisää sekä hautausavustusta. Kansaneläkkeeseen kuuluvaan, rintamasotilaseläkelain (119/77) perusteella myönnettävään rintamalisään maksettaisiin myös viivästyskorotusta. Kansaneläkelakiin lisättäväksi ehdotettu 39 b § koskisi asianomaisiin lakeihin sisältyvien viittaussäännösten perusteella lisäksi seuraavia etuuksia: rintamasotilaseläkelain mukaista rintamasotilaseläkettä, perhe-eläkelain (38/69) mukaista leskeneläkettä, lapseneläkettä sekä lesken koulutustukea, lapsen hoitotuesta annetun lain (444/69) mukaista lapsen hoitotukea sekä eläkkeensaajien asumistukilain mukaista asumistukea. Viivästyskorotussäännöksiä ei sen sijaan sovellettaisi kansaneläkelain perusteella maksettaviin kuntoutusetuuksiin.

2.2. Kansaneläkkeen ja perhe-eläkkeen lisäosan, rintamasotilaseläkkeen tai asumistuen väliaikainen myöntäminen työeläkettä tai muuta tuloksi luettavaa korvausta koskevan muutoksenhaun ollessa vireillä

Jos työeläkkeestä tai muusta tuloksi luettavasta korvauksesta on vireillä valitus, tulisi hakijan vähimmäistoimeentulo odotusajalta voida turvata myöntämällä kansaneläkkeen pohjaosan lisäksi myös lisäosa. Se myönnettäisiin ehdotuksen mukaan kansaneläkelaitoksen antamalla väliaikaisella päätöksellä. Lisäosan määrä tarkistettaisiin heti, kun kansaneläkelaitos on saanut tiedon mahdollisesti myönnetystä työeläkkeestä tai muusta korvauksesta sekä muualta maksetun etuuden määrästä.

Jos lisäosa tällöin on maksettu liian suurena tai kokonaan aiheetta, liikamaksua ei tarvitsisi periä takaisin eläkkeensaajalta, vaan kansaneläkelaitoksella olisi oikeus periä takautuvasti myönnetty muualta maksettava etuus etuudenmaksajalta siltä osin kuin liikamaksua on syntynyt. Laitoksen olisi kuitenkin tätä varten ilmoitettava asiasta

maksajalle vähintään kahta viikkoa ennen muun etuuden maksamista hakijalle. Menettely vastaisi tältä osin työttömyysturvalain säätämisen yhteydessä omaksuttuja periaatteita. Asiaa koskeva säännös ehdotetaan lisättäväksi kansaneläkelain 45 §:ään uudeksi 2 momentiksi.

Samoin edellytyksin kuin kansaneläkkeen lisäosan kansaneläkelaitos voisi myöntää tuloksi luetavaa työeläkettä tai muuta korvausta koskevaa päätöstä odottamatta myös perhe-eläkkeen lisäosan, rintamasotilaseläkkeen ja asumistuen. Muihin kansaneläkelaitoksen toimeenpanemiin eläkelakeihin muutosta ei tarvitsisi tehdä, koska kansaneläkelain muutettavaksi ehdotettua 45 §:ää sovellettaisiin nykyisten viittaussäännösten nojalla näidenkin lakien mukaisiin eläke-etuuksiin.

Koska liikaa maksettu kansaneläkkeen lisäosa perittäisiin takaisin takautuvasti maksettavasta muusta etuudesta, ei menettelyllä aiheutettaisi muutosta etuuksien veronalaisuuteen. Ennakonpidätys toimitettaisiin verohallituksen kulloinkin voimassa olevan viimeisen päätöksen mukaisesti. Periaatteet olisivat tältäkin osin samanlaiset kuin työttömyysturvalain 45 §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa.

Vakuutetun toimeentulon kannalta ongelmallinen tilanne saattaa syntyä myös silloin, kun työeläkettä tai muuta lisäosassa tuloksi luettavaa korvausta koskeva ratkaisu viipyy muun syyn kuin valituksen takia. Tällöinkin on mahdollista, että eläkkeen hakija joutuu odotusaikana turvautumaan toimeentulotukeen. Hallitus ei kuitenkaan pidä tarkoituksenmukaisena, että edellä selostettua menettelyä sovellettaisiin muihin kuin valitustilanteisiin. Hakemusten käsittelyn viipyminen ei nykyisin ole esimerkiksi yksityissektorin työeläkejärjestelmässä yleistä. Vanhuuseläkkeet eivät viivästy juuri lainkaan. Viivästyminen tulee kysymykseen lähinnä eräiden poikkeuksellisten työkyvyttömyyseläketapausten kohdalla. Tarkoituksenmukaisempaa on, että muilla kuin lainsäädännön keinoin pyritäisiin vaikuttamaan siihen, että eläke- ja muut korvaushakemukset tulevat käsitellyiksi riittävän nopeasti. Työkyvyttömyyseläkkeiden osalta on aihetta kiinnittää huomiota muun muassa eläkkeen yhtäaikaiseen ja riittävän varhaiseen hakemiseen.

Edellä selostettu menettely koskisi arviolta 300—500 muutoksenhakutapausta vuodessa. Keskimääräiseksi suoritukseksi kansaneläkelaitokselle voidaan arvioida 5 000—10 000 markkaa. Tapausten määrä vähenee vastaisuudessa jonkin verran, kun työkyvyttömyyseläkettä koskevan en-

nakkoilmoitus- ja neuvottelumenettelyn käyttö laajenee.

2.3. Työeläkettä koskevan niin sanotun ennakkoilmoituksen käyttäminen kansaneläkkeen lisäosaa myönnettäessä

Kansaneläkkeen lisäosaa koskeva päätös olisi voitava antaa mahdollisimman nopeasti siten, että myös lisäosan maksaminen voisi alkaa heti eläkeoikeuden syntymisestä lukien yhdessä pohjaosan ja mahdollisten muiden vakiomääräisten eläkkeen osien ja lisien kanssa. Tähän on mahdollista päästä tekemällä työeläkkeen tuloksilukemista koskevat säännökset mahdollisimman joustaviksi.

Vanhuuseläkkeen osalta voitaisiin käyttää nykyistä enemmän hyväksi edellä selostettua niin sanottua ennakkoilmoitusta työeläkkeestä. Tämän vuoksi kansaneläkelain 26 §:ään ehdotetaan lisättäväksi uusi 7 momentti, jossa säädettäisiin työ- ja yrittäjätöimintaan perustuvan eläkkeen määrästä annetun ennakkoilmoituksen käyttämisestä lisäosaa myönnettäessä. Kun työ- tai yrittäjätöimintaan perustuvasta eläkkeestä on annettu lopullinen päätös, kansaneläkkeen lisäosa tarkistettaisiin, jos myönnetty ansioeläke poikkeaa ennakkoilmoituksen mukaisesta ja kansaneläkkeen lisäosassa tuloksi luetusta määrästä. Jos kansaneläkkeen lisäosa tulisi maksetuksi liian suurena, voitaisiin liikamaksu kuitata tulevasta eläke-eristä. Koska ennakkoilmoituksen mukaiset määrät poikkeavat vain harvoin lopullisista eläkkeen määristä, jäisivät kuitattavat liikamaksut vähäisiksi. Vastaavaa menettelyä sovellettaisiin myös vanhuuseläkkeen tulosidonnaisiin osiin kuten asumistukeen.

2.4. Alistamissäännösten kumoaminen

Edellä selostetuista perusteista ehdotetaan, että kansaneläkelain 67 a §:n, perhe-eläkelain 16 e §:n, rintamasotilaseläkelain 15 b §:n sekä eläkkeensaajien asumistukilain 8 c §:n alistussäännökset kumottaisiin. Tämä nopeuttaisi eläkeasioiden käsittelyä, sillä kansaneläkelaitos joutuu nykyisin joissakin tapauksissa odottamaan alustusan umpeenkulumista ennen kuin se voi antaa hakijalle päätöksen.

2.5. Tekniset korjaukset kansaneläkelain 22 a ja 31 §:ään sekä perhe-eläkelain 15 b §:ään ja rintamasotilaseläkelain 8 §:ään

Kansaneläkelain 22 a §:n 1 momenttiin ja 31 §:n 2 momenttiin ehdotetaan tehtäviksi yksilöllisen varhaiseläkkeen myöntämiseen liittyvät, työn lopettamiselle tai ansiotulojen vähentämislle asetettavat vaatimukset. Perhe-eläkelain 15 b §:n 2 momenttiin ja rintamasotilaseläkelain 8 §:n 1 momenttiin ehdotetaan tehtäviksi työeläkeläikien mukaisen varhennetun vanhuuseläkkeen tuloksilukemista koskevat tekniset muutokset. Säännökset vastaavat kansaneläkelain 26 §:n 2 momentin viimeisen virkkeen sisältöä.

2.6. Työntekijäin eläkelain, merimieseläkelain, valtion eläkelain, tapaturmavakuutuslain ja sotilasvammalain muutokset

Kansaneläke-etuuksien myöntäminen väliaikaisesti muuta etuutta koskevan muutoksenhaun ollessa vireillä edellyttäisi kansaneläkelain 45 §:ään ehdotetun uuden 2 momentin sisältöä vastaavien säännösten liittämistä työntekijäin eläkelakiin, merimieseläkelakiin, valtion eläkelakiin (280/66), tapaturmavakuutuslakiin sekä sotilasvammalakiin. Näiden säännösten nojalla työeläke- tai muu laitos olisi velvollinen kansaneläkelaitoksen ilmoituksen perusteella maksamaan takautuvista eläke- tai muista etuuseristä kansaneläkelaitokselle sen osuuden, joka vastaa kansaneläkelaitoksen maksaman eläkkeen liikaosuudesta. Kansaneläkelaitoksen olisi tehtävä asiaa koskeva ilmoituksensa vähintään kaksi viikkoa ennen muun etuuden maksamispäivää. Vastaavan sisältöiset muutokset olisi myöhemmin tehtävä myös kunnallisen eläkelaitoksen eläkesääntöön ja muihin julkisoikeudellisiin eläkesääntöihin.

2.7. Kunnan osuuden viivästyistä koskeva korko

Kunnan lisäosaosuus vuodelta 1986 on veroluontoinen julkinen saatava, jota koskevat erilliset viivästyseuraamukset. Kuntien asumistukiosuuksiin sovelletaan vanhoja säännöksiä. Tältä osin kyseessä on julkinen, mutta ei veroluontoinen saatava. Veron myöhästymisestä on säädetty muun muassa veron viivästymiskorosta ja jäämämaksusta annetussa laissa (145/76), jonka 1, 2 ja 7 §:n mukaan muun muassa kansaneläkevakuu-

tusmaksun, sairausvakuutusmaksun ja työnantajan sosiaaliturvamaksun määräaikana maksamisen laiminlyönnistä peritään viivästyskorkoa ja jäämämaksua. Viivästyskorko on yksi markka kultakin täydeltä sadalta markalta jokaiselta alkavalta kalenterikuukaudelta eräkuukauden alusta. Enintään kuudelta kuukaudelta perittävä jäämämaksu on taas puolet viivästyskorosta. Maksuviivästyksen johdosta perittäväksi määräksi muodostuu yleensä 18 prosentin vuotuista korkoa vastaava määrä. Vuonna 1986 kunnan kansaneläkkeen lisäosaosuuden viivästyseuraamus muodostuu tämän mukaiseksi. Korkolain mukainen viivästyskorko on 16 prosenttia. Korkolaki ei kuitenkaan koske julkisoikeudellisia saatavia, jollainen kansaneläkelaitoksen asumistukiosuus kunnilta on.

Edellä selostetut säännökset ja lakivaliokunnan kannanotot osoittavat, ettei julkisoikeudellisten suoritusten maksulykkäyksistä ole tarkoitus sallia muodostuvan halpakorkoista rahoituslähde. Kunnan osuuden viivästymistä koskeva korkosäännös olisi tässä vaiheessa lisättävä eläkkeensaajien asumistukilakiin. Koron suuruudeksi ehdotetaan korkolain mukaisesti 16 prosenttia vuodessa. Asiaa koskeva säännös ehdotetaan lisättäväksi eläkkeensaajien asumistukilain 11 §:ään uudeksi 3 momentiksi.

3. Esityksen taloudelliset vaikutukset

Hakemusten käsittelyaikatilastojen perusteella voidaan arvioida, että viivästyskorotus aiheuttaisi vuoden 1986 hintatasossa alle viiden miljoonan markan vuotuiset lisäkustannukset. Kustannukset jakautuisivat eri maksajatahojen välillä sen mukaisesti, kuka vastaa varsinaisen etuuden kustannuksista. Kustannusten määrä pienenee vastaisuudessa, kun hakemusten käsittelyajat lyhenevät muun muassa automaattisen tietojenkäsittelyjärjestelmän kehittämisen ansiosta. Toisaalta uuden järjestelmän käyttöönotosta ja ylläpitämisestä aiheutuu hallinnollisia kuluja. Niiden täsmällinen määrittely on kuitenkin vaikeata.

Kansaneläkelaitoksen maksaman tulosisidonaisen tai eläkevähenteisen eläkkeen tai sen osan myöntäminen edellä selostetuissa valitustapauksissa odottamatta työeläke- tai muuta päätöstä ei aiheuttaisi kansaneläkejärjestelmälle lisäkustannuksia vähäisiä hallinnollisia kuluja lukuun ottamatta. Mahdollinen liikamaksu palautuisi kansaneläkelaitokselle muualta maksettavan etuuden tultua myönnettyksi. Tällaisia suorituksia kansan-

eläkelaitokselle arvioidaan kertyvän vuodessa noin kolme miljoonaa markkaa.

Alistusmenettelyn poistamisesta seuraisi jonkin verran säästöä hallintokuluissa. Työeläkettä koskevan ennakkoilmoituksen käyttäminen van-

huuseläkettä myönnettäessä ei aiheuttaisi kansaneläkejärjestelmälle lisäkustannuksia. Myöskään perhe-eläkelakiin ja rintamasotilaseläkelakiin ehdotetuista teknisistä muutoksista ei aiheutuisi lisämenoja.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotusten perustelut

1.1. Kansaneläkelaki

22 a §. Pykälään lisätään maininta työttömyys-turvalain mukaisten peruspäivärahojen rinnastamisesta määrättyiltä osin sanotun lain mukaisiin ansioon suhteutettuihin päivärahoihin. Myös opintovapaa-laissa (273/79) tarkoitettu opintovapaa on tässä tarkoitettua työssäoloon verrattavaa aikaa.

26 §. Pykälään lisättäväksi ehdotetussa uudessa 7 momentissa säädettäisiin työeläkelaitoksen antaman niin sanotun ennakkoilmoituksen hyödyntämisestä kansaneläkelain mukaisen vanhuuseläkkeen lisäosaa määrättäessä. Näin meneteltäisiin niissä tapauksissa, joissa työeläkkeen myöntämispäätös jostakin syystä viivästyy. Työeläke vahvistettaisiin lisäosaan vaikuttavaksi tuloksi ennakkoilmoituksessa mainitun suuruisena. Jos määrä poikkeaisi myöhemmin lopullisessa eläkepäätöksessä ilmoitettavasta, lisäosaa tarkistettaisiin. Jos lisäosa olisi maksettu kyseiseltä ajalta liian suurena, liikamaksu voitaisiin kuitata kansaneläkkeen tulevista eristä. Lainkohdan soveltamisesta ei ole kysymys niissä tapauksissa, jolloin 65 vuotta täyttänyt ei esimerkiksi työnteon jatkumisen vuoksi ole lainkaan hakenut työeläkettä. Tällöin lisäosa voidaan myöntää lukemalla työeläke pykälän 3 momentin perusteella tuloksi niin sanottuna ennakkoilmoituksena, josta kansaneläkelaitos myös saa tiedon työeläkelaitokselta.

39 b §. Kansaneläkelakiin lisättäväksi ehdotetun uuden 39 b §:n 1 momentissa säädettäisiin, mitä etuuksia viivästyskorotus koskee ja milloin eläkelaitoksella ei olisi velvollisuutta viivästyskorotuksen suorittamiseen. Korotus koskisi kaikkia kansaneläkelain perusteella maksettavia etuuksia, ei kuitenkaan lain 34 §:n 1 momentin nojalla maksettavia kuntoutuskorvauksia. Näin ollen korotus liittyisi kaikkiin lain tarkoittamiin varsinaisiin eläkkeisiin ja niiden osiin sekä työkyvyttö-

myystapauksissa lisätutkimuksista aiheutuneisiin kustannuksiin. Korotusta ei suoritettaisi toiselle lakisäateistä vakuutusta harjoittavalle vakuutus- tai eläkelaitokselle, työttömyyskassalle eikä kansaneläkelaitoksen omaan organisaatioon kuuluvalla sosiaalivakuutustoimikunnalla.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin viivästyskorotuksen suuruudesta ja sen laskemisperusteista. Korotus olisi 16 prosenttia vuodessa, ja se laskettaisiin jokaiselta viivästyspäivältä. Jotta hakijalle syntyisi oikeus viivästyskorotukseen, edellytettäisiin ensiksikin, että vakuutettu on jättänyt etuutta koskevan asianmukaisen hakemuksen ja että oikeus etuuteen on alkanut. Kysymykseen saattaa tulla muunkinlainen vaatimus kuin varsinainen hakemus, mutta esimerkiksi vapaamuotoisesti esitetty suullinen vaatimus ei yleensä perustaisi oikeutta korotukseen. Vaatimuksen tulee olla sellainen, että se täyttää kansaneläkelain ja -asetuksessa säädetyt edellytykset. Hakijan on myös voitava esittää kansaneläkelaitokselle etuuden myöntämisessä tarvittavat hakemuksen liitteet kuten esimerkiksi lääkärinlausunto taikka rintamasotilas- tai rintamapalvelustunnus. Tarveharkintaista eläkettä tai eläkkeen osaa haettaessa hakijan on vastaavasti annettava riittävän tarkka selvitys tuloistaan sekä esimerkiksi pankkitalutuksistaan. Hakijan selvitysvelvollisuutta arvioitaessa otetaan huomioon myös eläkelaitoksen omat mahdollisuudet hankkia puuttuva selvitys. Kolmen kuukauden määräajan laskenta ei ala hakemuksen jättämisestä niissä tapauksissa, jolloin riittävää selvitystä ei ole hakijalta saatu, vaan vasta tällaisen selvityksen saamisajankohdasta. Momentissa määriteltäisiin, mitä viivästysajalla 1 momentissa tarkoitetaan. Viivästyskorotusta aletaan maksaa, kun tässä tarkoitettua vaatimuksen esittämiskuukausi on päättynyt ja sen lisäksi on kulunut kolme täyttä kalenterikuukautta. Jos vakuutettu on hakenut kansaneläkelain 26 §:ssä tarkoitettua eläkettä tai korvausta, mutta tästä ei vielä ole annettu päätöstä, viivästyskorotusta alet-

taisiin maksaa vasta yhden kalenterikuukauden kuluttua sen kuukauden päättymisestä, jona tieto muualta haetun etuuden myöntämisestä, sen määrästä tai hakemuksen mahdollisesta hylkäämisestä on tullut kansaneläkelaitokseen. Säännöstä sovellettaisiin riippumatta siitä, onko päätös esimerkiksi työeläkkeestä, tapaturma-, liikennevahinko- tai sotilasvammakorvauksesta viivästynyt hakijasta riippumattomasta syystä.

Viimeinen virke 2 momentissa tarkoittaa tilanteita, joissa eläkettä koskevassa päätöksessä on mainittu tulevien suoritusten maksamispäivä ja maksu kuitenkin esimerkiksi teknisistä syistä viivästyy. Säännös ei koskisi päätöksen perusteella maksettavia takautuvia eräiä eikä muutakaan ensimmäistä maksuerää, joihin sovelletaan edellä selostettuja viivästysajan kolmen ja yhden kuukauden laskentasääntöjä.

Pykälän 3 momentissa säädetään poikkeuksesta viivästyskorotuksen laskemisen alkamisajankohdasta. Muutoksenhakulin voisi määrätä korotuksen laskennan aloitettavaksi myöhemmästä kuin 2 momentin pääsäännön mukaisesta ajankohdasta. Edellytyksenä kuitenkin olisi, että eläkelaitos on osoittanut muutoksenhaun aikana tapahtuneen oleellisen muutoksen vakuutetun olosuhteissa. Tällaista olosuhteiden muutosta koskeva lisäselvitys, esimerkiksi uusi lääkärintodistus, saatetaan kuitenkin toimittaa kansaneläkelaitoksen tietämättä suoraan tarkastuslautakunnalle tai vakuutusosikeudelle. Tämän vuoksi muutoksenhakuelimen olisi varmistettava, että eläkelaitoksella on käytännön mahdollisuus osoittaa tässä momentissa mainitun muutoksen tapahtuneen.

Pykälän 4 momentti koskee tilanteita, joissa etuuden maksaminen oikeassa ajassa on estynyt joko hakijasta itsestään johtuvasta syystä tai ylimääräisen esteen takia.

Pykälän 5 momentin mukaan alle 4 markan suuruisista viivästyskorotusta ei makseta. Rajaa sovelletaan erikseen kuhunkin kansaneläkelain perusteella maksettavaan eläkkeen osaan tai lisään, näin myös silloin, jos niitä maksetaan saman päätöksen nojalla. Markkamäärä tarkistettaisiin kansaneläkeindeksillä. Se on kansaneläkelain muiden markkamäärien tavoin lakitekstissä ilmoitettu vuoden 1981 maaliskuun indeksitasossa. Vuonna 1986 pienin maksettava korotus olisi eläkesuoritusten pyöristyssäännökset huomioon ottaen 6 markkaa.

Viimeinen 6 momentti sisältää teknisen laskentaohjeen.

Takautuvaan aikaan kohdistuvana kertsuorituksena viivästyskorotusta ei olisi pidettävä eläk-

keensaajien asumistukilain 6 §:n 1 momentin (112/82) mukaan tuloksi luettavana tulona eikä sitä saman lainkohdan tarkoittamalla tavalla lisättäisi asumistukivuosituloon kuten varsinaiset kansaneläkkeen lisäosa ja rintamasotilaseläke.

31 §. Pykälään lisätään maininta siitä, että yksilöllisen varhaiseläkkeen myöntäminen on mahdollista myös silloin, kun vakuutettu on ensin ollut työkyvyttömyyseläkkeellä ja sen päätyttyä pyrkinyt työelämään, mutta ei ole tässä onnistunut. Tällöin eläkkeelläolo rinnastetaan työssäoloon pykälässä säädettyin edellytyksin.

45 §. Pykälään lisättäväksi ehdotetussa uudessa 2 momentissa säädettäisiin mahdollisuudesta väliaikaisesti maksaa lisäosa ottamatta huomioon työeläkettä tai muuta sellaista etuutta, joka kansaneläkelain 26 §:n mukaan on otettava tulona huomioon lisäosaa määrittäessä. Menettely koskisi tapauksia, joissa muualta maksettavaa etuutta koskeva valitusasia on vireillä eikä esimerkiksi oikeus työeläkkeeseen ole sen takia lopullisesti ratkennut. Kansaneläkelaitoksella olisi tällöin oikeus saada muualta maksettavan etuuden takautuvista eristä osuus, joka vastaisi kansaneläkelaitoksen suorittaman eläkkeen liikamaksua. Oikeuden siirtymisen ehtona olisi vähintään kaksi viikkoa etukäteen tehty ilmoitus.

67 a §. Pykälä kumottaisiin tarpeettomana alustusmenettelyn lakkauttamisen yhteydessä.

1.2. Perhe-eläkelaki

15 b §. Esitys sisältää työeläkelakien mukaisen varhennetun vanhuuseläkkeen tuloksilukemista koskevan teknisen korjauksen.

16 e §. Alistusmenettelyä koskeva pykälä ehdotetaan kumottavaksi tarpeettomana.

1.3. Rintamasotilaseläkelaki

8 §. Esitys sisältää työeläkelakien mukaisen varhennetun vanhuuseläkkeen tuloksilukemista koskevan teknisen korjauksen.

15 b §. Pykälä koskee alustusmenettelyä ja ehdotetaan kumottavaksi.

17 §. Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi viittaus kansaneläkelain 26 §:n 7 momenttiin.

1.4. Eläkkeensaajien asumistukilaki

8 c §. Alistusmenettelyä koskeva pykälä ehdotetaan kumottavaksi.

11 §. Pykälään ehdotetun uuden 3 momentin mukaan kunnalta perittäisiin sen osuuden viivästyessä korkoa 16 prosenttia.

14 §. Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi viittaus kansaneläkelain 26 §:n 7 momenttiin.

1.5. Työntekijäin eläkelaki

19 a §. Pykälän 2 momentin sanonnat muutetaan vastaamaan voimassa olevaa lainsäädäntöä. Pykälään lisättäväksi ehdotettu 5 momentti vastaisi kansaneläkelain 45 §:ään lisättäväksi ehdotettua uutta 2 momenttia, joka koskee takautuvien työeläke-erien maksamista kansaneläkelaitokselle siltä osin kuin kansaneläkelaitos on maksanut eläkettä liikaa. Kansaneläkelaitoksella olisi oikeus periä liikaa maksamansa eläkkeen määrä takaisin. Säännöstä sovellettaisiin lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain 1 §:n 1 momentin (473/81), maatalousyrittäjien eläkelain 19 §:n 1 momentin (668/85), yrittäjien eläkelain 17 §:n 1 momentin (669/85) sekä eräiden työsuhteissa olevien taiteilijoiden ja toimittajien eläkelain (662/85) 11 §:n sisältämien viittaussäännösten perusteella myös näiden lakien mukaisiin eläkkeisiin.

1.6. Merimieseläkelaki

28 b §. Pykälän sisältö vastaisi kansaneläkelain 45 §:ään lisättäväksi ehdotettua uutta 2 momenttia takautuvien eläke-erien maksamisesta kansaneläkelaitokselle siltä osin kuin se on maksanut eläkettä liikaa. Säännöksen sanamuotoa on muilita osin tarkistettu vastaamaan työttömyysturvalain sanontoja.

1.7. Valtion eläkelaki

17 §. Pykälän 3 ja 4 momentin sanonnat muutettaisiin vastaamaan voimassa olevaa lainsäädäntöä. Pykälään lisättäväksi ehdotettu uusi 5 momentti vastaisi kansaneläkelain 45 §:ään lisättäväksi ehdotettua uutta 2 momenttia, joka koskee takautuvien valtion eläkelain mukaisten eläke-erien maksamista kansaneläkelaitokselle siltä

osin kuin kansaneläkelaitos on maksanut eläkettä liikaa. Pykälän 6 momentiksi siirtyvään entiseen 5 momenttiin esitetään lisättäväksi maininta kansaneläkelain ja työttömyysturvalain 45 §:n 2 momentista, jolloin momentissa säädetty kahden viikon määräaika koskisi kumpaakin tilannetta.

1.8. Tapaturmavakuutuslaki

61 a §. Lakiin lisättäväksi ehdotetun uuden 61 a §:n 1 momenttiin sisällytettäisiin jo muualla sosiaalivakuutuslainsäädännössä olevia säännöksiä vastaavasti menettelytavat niissä tapauksissa, että työttömyysturvalain mukaista työttömyyspäivärahaa saavalle myönnetään muuta etuutta samalta ajalta. Kaksinkertaisen etuuden suorittamisen välttämiseksi olisi myös tapaturmavakuutuslakiin lisättävä maininta tapaturmaetuuksien maksamisesta tällaisessa tapauksessa työttömyyskassalle tai sosiaalivakuutustoimikunnalle. Pykälän 2 momentti vastaisi kansaneläkelain 45 §:ään lisättäväksi ehdotettua uutta 2 momenttia, joka koskee takautuvien tapaturmaeläke-erien maksamista kansaneläkelaitokselle siltä osin kuin kansaneläkelaitos on maksanut eläkettä liikaa. Kansaneläkelaitokselle syntyy oikeus tältä osin periä maksamansa eläkkeen määrä takaisin. Pykälän 3 momentissa säädettäisiin tapaturmaeläkkeen muulle taholle maksamisessa näissä tapauksissa sovellettavasta kahden viikon määräajasta.

1.9. Sotilasvammalaki

30 §. Myös sotilasvammalain mukaisissa elinkorke- ja huoltoeläkeasioissa saattaa ratkaisu viipyä muutoksenhaun johdosta. Pykälän 4 momentti vastaisi kansaneläkelain 45 §:ään lisättäväksi ehdotettua uutta 2 momenttia.

2. Voimaantulo

Säännökset ehdotetaan saatettaviksi voimaan 1 päivästä marraskuuta 1986. Kansaneläkelain 22 a §:n 1 momenttia ja 31 §:n 2 momenttia, perheläkelain 15 b §:n 2 momentin ja rintamasotilaseläkelain 8 §:n 1 momentin tekniluontoisia muutoksia kuitenkin sovellettaisiin takautuen vuoden 1986 alusta sekä sen jälkeen määräytyviin perhe-eläkkeisiin ja rintamasotilaseläkkeisiin. Työeläkelaitoksen antaman niin sanotun ennakkoilmoituksen hyväksikäyttöä koskevaa kansan-

eläkelain 26 §:n 7 momenttia, viivästyskorotusta koskevaa 39 b §:ää sekä lisäosan myöntämistä eräissä muutoksenhakutapauksissa työeläkeratkaisua odottamatta koskevaa kansaneläkelain 45 §:n 2 momenttia sovellettaisiin vain, jos asia on tullut kansaneläkelaitoksessa vireille lainmuutosten voimaantuloajankohdasta tai sen jälkeen. Kahta viimeksi mainittua lainkohtaa sovellettaisiin perhe-eläkelain 18 §:n 1 momentin (100/83), rintamasotilaseläkelain 17 §:n 1 momentin ja eläkkeensaajien asumistukilain 14 §:n 1 momentin viittaussäännösten perusteella myös näi-

den lakien mukaisiin etuuksiin samalla tavoin hakemuksen tekohetken tai muun vireilletuloajankohdan perusteella. Viivästyskorotusta maksettaisiin kuitenkin sellaiseen kansaneläkelain 39 b §:n 2 momentissa tarkoitettuun etuuserään, jonka eräpäivä on 1 päivänä marraskuuta 1986 tai sen jälkeen. Sosiaalivakuutustoimikunnan päätöstä ei voitaisi enää alistaa, jos päätös on annettu lakien voimaantuloajankohdan jälkeen.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

kansaneläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 8 päivänä kesäkuuta 1956 annetun kansaneläkelain (347/56) 67 a §, sellaisena kuin se on muutettuna 5 päivänä helmikuuta ja 30 päivänä joulukuuta 1982 annetuilla laeilla (103 ja 1083/82), *muutetaan* 22 a §:n 1 momentti ja 31 §:n 2 momentti,

sellaisena kuin näistä on 22 a §:n 1 momentti 26 päivänä heinäkuuta 1985 annetussa laissa (670/85), sekä

lisätään 26 §:ään, sellaisena kuin se on muutettuna mainituilla 5 päivänä helmikuuta ja 30 päivänä joulukuuta 1982 ja 26 päivänä heinäkuuta 1985 annetuilla laeilla sekä 18 päivänä tammikuuta ja 12 päivänä heinäkuuta 1985 annetuilla laeilla (53 ja 594/85), uusi 7 momentti, lakiin uusi 39 b § ja 45 §:ään, sellaisena kuin se on 4 päivänä marraskuuta 1960 annetussa laissa (466/60), uusi 2 momentti seuraavasti:

22 a §

Sen estämättä, mitä 22 §:ssä on säädetty, on 55 vuotta täyttäneellä vakuutetulla oikeus saada työkyvyttömyyseläkettä yksilöllisenä varhaiseläkkeenä, jos hänen työkykynsä, huomioon ottaen sairaus, vika tai vamma, ikääntymiseen liittyvät tekijät, ammatissaolon pitkäaikaisuus, hänelle työstä aiheutunut rasittuneisuus ja kuluneisuus sekä työolosuhteet, on pysyvästi siinä määrin alentunut, ettei hänen kohtuudella voida edellyttää enää jatkavan ansiotyötään. Eläkkeen saamisen edellytyksenä on lisäksi, että vakuutettu on joko lopettanut ansiotyön tai että hänen ansiotulonsa voidaan arvioida kuukaudessa keskimäärin pienemmiksi kuin 689,58 markkaa. Työn lopettamisen tai ansiotulojen vähentymisen tulee olla tapahtunut aikaisintaan vuotta ennen yksilöllisen varhaiseläkkeen alkamista. Tällöin jätetään huomioon ottamatta päivät, joilta vakuutettu on saanut opintovapaalaissa (273/79) tarkoitettua opintovapaata, sekä päivät, joilta vakuutettu on saanut työttömyysturvalain (602/84) mukaista päivärahaa, viimeksi mainitut kuitenkin enintään siihen määrään saakka, joka vastaa työttömyysturvalain 26 §:ssä säädettyä niiden päivien enimmäismäärää, joilta voidaan maksaa ansioon suhteutettua päivärahaa.

26 §

Vanhuuseläkkeen lisäosaa määrittäessä voidaan sellainen 1 momentissa mainittu työ- tai

yrittäjätoimintaan perustuva eläke, josta on hakemus vireillä, ottaa huomioon 3 momentissa tarkoitettulla tavalla, kunnes hakemus on lopullisesti ratkaistu. Mahdollinen liikamaksu voidaan kuitata tulevista eläke-eristä.

31 §

Eläkelaitos voi vuoden kuluessa siitä ajankohdasta lukien, josta eläke on lakkautettu, määrätä työkyvyttömyyden aiheuttaneen sairauden pahentumisen vuoksi eläkkeen maksamisen jälleen aloitettavaksi hyväksymänsä selvityksen perusteella ilman 35 §:ssä säädettyä järjestyksessä tehtyä hakemusta. Eläke voidaan tällöin määrätä takautuvasti maksettavaksi siltä ajalta, jona eläke on ollut lakkautettuna, tahi sen osalta. Jos kuitenkin uusi työkyvyttömyyseläke myönnetään sellaisen työkyvyttömyyden perusteella, joka on alkanut ennen kuin mainitun aikaisemman eläkkeen päättymisestä on kulunut yksi vuosi, eläke voidaan myöntää myös yksilöllisenä varhaiseläkkeenä edellyttäen, että työnteon lopettaminen tai ansiotulojen vähentyminen on tapahtunut aikaisintaan vuotta ennen aikaisemman eläkkeen alkamista. Vuoden määräaikaa laskettaessa on otettava huomioon, mitä 22 a §:ssä on säädetty.

39 b §

Tämän lain mukainen eläke tai sen osa ja muu etuus maksetaan viivästysajalta korotettuna. Velvollisuus maksaa etuus korotettuna ei kuitenkaan

koske sitä osaa etuudesta, joka suoritetaan toiselle lakisääteistä vakuutusta harjoittavalle vakuutus- tai eläkelaitokselle taikka sosiaalivakuutuslaitoskunnalle tai työttömyyskassalle. Korotus ei myöskään koske 34 §:n 1 momentin mukaan suoritettavia kuntoutusetuuksia.

Etuuden korotus on 16 prosenttia vuodessa, ja se lasketaan viivästysajan jokaiselta päivältä. Viivästysajan katsotaan alkavan, kun kolme kalenterikuukautta on kulunut sen kuukauden päättymisestä, jona vakuutettu on jättänyt eläkelaitokselle hakemuksensa tai muun vastaavan vaatimuksen sekä esittänyt etuuden perustetta ja määrää koskevan sellaisen selvityksen kuin häneltä kohtuudella voidaan vaatia. Tällöin otetaan myös huomioon eläkelaitoksen mahdollisuudet hankkia selvitys. Jos 26 §:ssä tarkoitettua eläkettä tai korvausta ei vielä ole lopullisesti ratkaistu, viivästysajan katsotaan alkavan vasta, kun yksi kalenterikuukausi on kulunut sen kuukauden päättymisestä, jona ilmoitus mainitusta eläkkeestä tai korvauksesta on tullut eläkelaitokseen. Saman päätöksen perusteella myöhemmin suoritettavalle etuuserälle korotus lasketaan eräpäivästä.

Milloin eläkelaitoksen antamaan päätökseen on haettu muutosta, muutoksenhakuelin voi määrätä, että korotus lasketaan myöhemmästä kuin 2 momentissa tarkoitettua ajankohdasta, jos eläkelaitos osoittaa muutoksenhaun aikana tapahtuneen oleellisen muutoksen vakuutetun olosuhteissa.

Jos etuutta ei ole voitu maksaa oikeassa ajassa vakuutetusta johtuvasta syystä, eläkelaitos ei ole velvollinen suorittamaan etuutta korotettuna pitemmältä ajalta kuin siitä päivästä, jona este eläkelaitoksen tieteen on lakannut. Jos etuuden suorittaminen viivästyy lain säännöksen johdosta taikka yleisen liikenteen tai maksuliikenteen keskeytymisen taikka muun senkaltaisen ylivoimaisen esteen vuoksi, eläkelaitos ei ole velvollinen maksamaan etuutta korotettuna tällaisen esteen aiheuttamalta viivästysajalta.

Tässä pykälässä tarkoitettua etuuden korotusta,

jonka määrä eläkkeeltä tai sen osalta taikka muulta etuudelta on pienempi kuin 4 markkaa, ei ole maksettava.

Tätä pykälää sovellettaessa vuoteen katsotaan sisältyvän 360 päivää ja kuukauteen 30 päivää.

45 §

Jos lisäosassa tuloksi luettavasta eläkkeestä tai korvauksesta on muutoksenhaku vireillä, voidaan lisäosa maksaa väliaikaisesti, vaikka oikeutta mainittuun etuuteen ei ole lopullisesti ratkaistu. Jos tällaisessa tapauksessa myönnetään lisäosassa tuloksi luettavaa eläkettä tai korvausta takautuvasti, eläkelaitos saa periä samalta ajalta liikaa maksetun lisäosan määrän takautuvasti suoritettavasta eläkkeestä tai korvauksesta. Eläkelaitoksen on ilmoitettava työeläke- tai muulle laitokselle vähintään kaksi viikkoa ennen eläkkeen tai korvauksen maksamista, että eläke tai korvaus tai osa siitä on maksettava eläkelaitokselle.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä marraskuuta 1986. Tämän lain 22 a §:n 1 momenttia ja 31 §:n 2 momenttia sovelletaan kuitenkin 1 päivästä tammikuuta 1986.

Tätä lakia ei sovelleta asiaan, joka on tullut eläkelaitoksessa vireille ennen lain voimaantuloa. Säännöksiä etuuden korotuksesta sovelletaan kuitenkin sellaiseen 39 b §:n 2 momentissa tarkoitettuun etuuserään, jonka eräpäivä on lain voimaantulopäivänä tai sen jälkeen.

Tämän lain 22 a §:n 1 momentissa säädetty markkamäärä vastaa työntekijäin eläkelain 9 §:n mukaan vuodelle 1985 vahvistettua palkkaindeksilukua.

Tämän lain 39 b §:n 5 momentissa säädetty markkamäärä vastaa virallisen elinkustannusindeksin sitä pistelukua, jonka mukaan vuoden 1981 maaliskuussa maksettavina olevien kansaneläkkeiden suuruus on laskettu.

2.

Laki

perhe-eläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 17 päivänä tammikuuta 1969 annetun perhe-eläkelain 16 e §, sellaisena kuin se on 5 päivänä helmikuuta 1982 annetussa laissa (105/82), ja

muutetaan 15 b §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on 26 päivänä heinäkuuta 1985 annetussa laissa (673/85), näin kuuluvaksi:

15 b §

Vuositulolla tarkoitetaan sitä tosiasiallista tuloa, jota lesken voidaan kohtuullisen arvion mukaan edellyttää jatkuvasti vuosittain saavan lisätytynä kymmenellä prosentilla siitä määrästä, jolla lesken omaisuuden arvo ylittää 149 250 markkaa. Vuosituloa määrittäessä otetaan kuitenkin tulona huomioon työntekijäin eläkelain 5 §:n 4 ja 5 momentissa tarkoitettu tai sitä vastaava vähennys.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä marraskuuta 1986. Tämän lain 15 b §:n 2 momenttia sovelletaan kuitenkin 1 päivästä tammikuuta 1986.

Tämän lain 15 b §:n 2 momentissa säädetty markkamäärä vastaa virallisen elinkustannusindeksin sitä pistelukua, jonka mukaan vuoden 1981 maaliskuussa maksettavina olevien kansaneläkkeiden suuruus on laskettu.

3.

Laki

rintamasotilaseläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 28 päivänä tammikuuta 1977 annetun rintamasotilaseläkelain 15 b §, sellaisena kuin se on 5 päivänä helmikuuta 1982 annetussa laissa (106/82), ja

muutetaan 8 §:n 1 momentti ja 17 §:n 1 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 8 §:n 1 momentti 26 päivänä heinäkuuta 1985 annetussa laissa (672/85) ja 17 §:n 1 momentti 4 päivänä tammikuuta 1985 annetussa laissa (3/85), näin kuuluviksi:

8 §

Vuositulolla, jonka perusteella oikeus rintamasotilaseläkkeeseen vahvistetaan, tarkoitetaan sitä tosiasiallista tuloa, jota rintamasotilaan tai rintamapalvelukseen osallistuneen naisen taikka, jos hän on naimisissa, puolisoitten voidaan kohtuullisen arvion mukaan edellyttää jatkuvasti vuosittain saavan lisätytynä kymmenellä prosentilla siitä määrästä, jolla hänen omaisuutensa arvo ylittää 98 250 markkaa tai, jos hän on naimisissa, jolla

puolisoiden omaisuuden arvo ylittää 145 410 markkaa. Vuosituloa määrittäessä otetaan tulona huomioon myös työntekijäin eläkelain 5 §:n 4 ja 5 momentissa tarkoitettu tai sitä vastaava vähennys.

17 §

Jollei tästä laista muuta seuraa, on soveltuvin osin lisäksi voimassa, mitä kansaneläkelain 26 §:n

7 momentissa, 35, 37—39, 39 a, 39 b, 40—42, 43, 44—46, 69—73, 74, 74 a, 75, 79—83, 84—88 ja 88 a §:ssä sekä kansaneläkelaisia säädettyjen eläkkeiden ja avustusten sitomisesta elinkustannuksiin annetussa laissa (348/56) on säädetty.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä marraskuuta 1986. Tämän lain 8 §:n 1 momenttia sovelletaan kuitenkin 1 päivästä tammikuuta 1986.

Tämän lain 8 §:n 1 momentissa säädetty markkamäärät vastaavat virallisen elinkustannusindeksin sitä pistelukua, jonka mukaan vuoden 1976 lokakuussa maksettavina olevien kansaneläkkeiden suuruus on laskettu.

4.

Laki

eläkkeensaajien asumistukilain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 28 päivänä heinäkuuta 1978 annetun eläkkeensaajien asumistukilain (591/78) 8 c §, sellaisena kuin se on 5 päivänä helmikuuta 1982 annetussa laissa (112/82),

muutetaan 14 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on mainitussa 5 päivänä helmikuuta 1982 annetussa laissa, sekä

lisätään 11 §:ään siitä mainitulla 5 päivänä helmikuuta 1982 annetulla lailla kumotun 3 momentin tilalle uusi 3 momentti seuraavasti:

11 §

Kunnan osuuden viivästyessä kunnan on maksettava vuotuista viivästyskorkoa 16 prosenttia.

14 §

Jollei tästä laista muuta seuraa, on soveltuvien osin lisäksi voimassa, mitä kansaneläkelain 26 §:n 7 momentissa, 28 §:ssä, 31 §:n 2 momentissa, 35, 37—39, 39 a, 39 b, 40—42, 43, 43 a,

44—46, 67, 69—72, 74, 74 a, 75, 79—83 ja 84—87 §:ssä, 88 §:n 2 ja 3 momentissa sekä 88 a §:ssä on säädetty. Esityksen tai hakemuksen päätöksen poistamisesta mainitun lain 74 §:n 1 momentissa tarkoitettussa tapauksessa tutkii kuitenkin tarkastuslautakunta.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä marraskuuta 1986.

5.

Laki

työntekijäin eläkelain 19 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 8 päivänä heinäkuuta 1961 annetun työntekijäin eläkelain 19 a §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on 6 päivänä kesäkuuta 1974 annetussa laissa (454/74), ja

lisätään 19 a §:ään, sellaisena kuin se on muutettuna 22 päivänä marraskuuta 1963 ja 18 päivänä tammikuuta 1985 annetuilla laeilla (525/63 ja 50/85) sekä mainitulla 6 päivänä kesäkuuta 1974 annetulla lailla, uusi 5 momentti seuraavasti:

19 a §

Sosiaalilautakunnan hakemuksesta eläke tai osa siitä voidaan maksaa lautakunnalle käytettä-

väksi eläkkeensaajan tai sellaisen henkilön huoltoon, jonka elatukseen eläkkeensaaja sosiaalihuoltolain (710/82) 30 §:n mukaan on velvollinen osallistumaan. Eläkkeen maksamisesta so-

siaalilautakunnalle voidaan päättää myös siltä osin kuin sitä on suoritettava takautuvasti, mutta sosiaalilautakunta saa käyttää eläkettä jo annetun toimeentulotuen korvaamiseen vain siinä tapauksessa, että kysymys on sosiaalihuoltolain 38 §:ssä tarkoitetusta ennakosta.

— — — — —
 Jos työntekijä on väliaikaisesti saanut kansaneläkelaitoksen maksamaa eläkettä kansaneläkelain 45 §:n 2 momentin mukaan samalta ajalta, jolta hänelle myönnetään 21 §:n 1 tai 2 momentissa tarkoitetun valituksen johdosta eläkettä ta-

kautuvasti, eläkelaitoksen on suoritettava takautuvasti maksettava eläke kansaneläkelaitokselle siltä osin kuin se vastaa kansaneläkelaitoksen samalta ajalta liikaa maksaman eläkkeen määrää. Eläke maksetaan kansaneläkelaitokselle vain sillä edellytyksellä, että kansaneläkelain 45 §:n 2 momentissa tarkoitettu ilmoitus on tehty eläkelaitokselle vähintään kaksi viikkoa ennen eläkkeen maksupäivää.

— — — — —
 Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä marraskuuta 1986.

6.

Laki

merimieseläkelain 28 b §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 26 päivänä tammikuuta 1956 annetun merimieseläkelain 28 b §, sellaisena kuin se on 21 päivänä tammikuuta 1983 annetussa laissa (103/83), näin kuuluvaksi:

28 b §

Jos työntekijä on saanut työttömyysturvalain (602/84) mukaista työttömyyspäivärahaa samalta ajalta, jolta hänelle myönnetään eläkettä takautuvasti, eläkelaitoksen on työttömyyskassan tai sosiaalivakuutustoimikunnan vaatimuksesta suoritettava takautuvasti maksettava eläke työttömyyskassalle tai sosiaalivakuutustoimikunnalle siltä osin kuin se vastaa samalta ajalta maksetun työttömyyspäivärahan määrää.

Jos työntekijä on väliaikaisesti saanut kansaneläkelaitoksen maksamaa eläkettä kansaneläkelain 45 §:n 2 momentin mukaan samalta ajalta, jolta hänelle myönnetään 59 §:ssä tarkoitetun valituksen johdosta eläkettä takautuvasti, elä-

kelaitoksen on suoritettava takautuvasti maksettava eläke kansaneläkelaitokselle siltä osin kuin se vastaa kansaneläkelaitoksen samalta ajalta liikaa maksaman eläkkeen määrää.

Eläke maksetaan 1 ja 2 momentissa mainituissa tapauksissa työttömyyskassalle, sosiaalivakuutustoimikunnalle tai kansaneläkelaitokselle kuitenkin vain sillä edellytyksellä, että työttömyysturvalain 45 §:n 2 momentissa tai kansaneläkelain 45 §:n 2 momentissa tarkoitettu ilmoitus on tehty vakuutuslaitokselle vähintään kaksi viikkoa ennen eläkkeen maksupäivää.

— — — — —
 Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä marraskuuta 1986.

7.

Laki

valtion eläkelain 17 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 20 päivänä toukokuuta 1966 annetun valtion eläkelain (280/66) 17 §:n 3—5 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 17 §:n 3 momentti 18 päivänä heinäkuuta 1975 annetussa laissa (568/75) sekä 4 ja 5 momentti 21 päivänä tammikuuta 1983 annetussa laissa (102/83), sekä

lisätään 17 §:ään, sellaisena kuin se on osittain muutettuna mainituilla 18 päivänä heinäkuuta 1975 ja 21 päivänä tammikuuta 1983 annetuilla laeilla, uusi 5 momentti, jolloin muutettu 5 momentti siirtyy 6 momentiksi, seuraavasti:

17 §

— — — — —
 Sosiaalilautakunnan hakemuksesta eläke tai

osa siitä voidaan maksaa lautakunnalle käytettäväksi eläkkeen saajan tai sellaisen henkilön huoltoon, jonka elatukseen eläkkeen saaja sosiaali-

huoltolain (710/82) 30 §:n mukaan on velvollinen osallistumaan. Eläkkeen maksamisesta sosiaalilautakunnalle voidaan päättää myös siltä osin kuin sitä on suoritettava takautuvasti, mutta sosiaalilautakunta saa käyttää eläkettä jo annetun toimeentulotuen korvaamiseen vain siinä tapauksessa, että kysymys on sosiaalihuoltolain 38 §:ssä tarkoitettusta ennakosta.

Jos eläkkeen saaja on saanut työttömyysturvalain (602/84) mukaista työttömyyspäivärahaa samalta ajalta, jolta hänelle myönnetään eläkettä takautuvasti, maksetaan takautuva eläke joko sosiaalivakuutustoimikunnan tai työttömyyskassan vaatimuksesta sosiaalivakuutustoimikunnalle tai työttömyyskassalle siltä osin kuin se vastaa samalta ajalta maksetun työttömyyspäivärahan määrää.

Jos edunsaaja on väliaikaisesti saanut kansaneläkelaitoksen maksamaa eläkettä kansaneläke-

lain 45 §:n 2 momentin mukaan samalta ajalta, jolta hänelle myönnetään 23 §:n 2 momentissa tarkoitettun oikaisun tai 3 momentissa tarkoitettun valituksen johdosta eläkettä takautuvasti, valtiokonttorin on suoritettava takautuvasti maksettava eläke kansaneläkelaitokselle siltä osin kuin se vastaa kansaneläkelaitoksen samalta ajalta liikaa maksaman eläkkeen määrää.

Eläke maksetaan työttömyyskassalle, sosiaalivakuutustoimikunnalle tai kansaneläkelaitokselle kuitenkin vain sillä edellytyksellä, että työttömyysturvalain 45 §:n 2 momentissa tai kansaneläkelain 45 § 2 momentissa tarkoitettu ilmoitus on tehty vähintään kaksi viikkoa ennen eläkkeen maksupäivää.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä marraskuuta 1986.

8.

Laki

tapaturmavakuutuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti lisätään 20 päivänä elokuuta 1948 annettuun tapaturmavakuutuslakiin (608/48) uusi näin kuuluva 61 a §:

61 a §

Jos työntekijä on saanut työttömyysturvalain (602/84) mukaista työttömyyspäivärahaa samalta ajalta, jolta hänelle myönnetään tämän lain mukaista päivärahaa tai tapaturmaeläkettä takautuvasti, vakuutuslaitoksen on työttömyyskassan tai sosiaalivakuutustoimikunnan vaatimuksesta suoritettava takautuvasti maksettava päiväraha tai tapaturmaeläke työttömyyskassalle tai sosiaalivakuutustoimikunnalle siltä osin kuin se vastaa samalta ajalta maksetun työttömyyspäivärahan määrää.

Jos vahingoittunut on tapaturmaeläkettä koskevan muutoksenhaun ollessa vireillä saanut väliaikaisesti kansaneläkelaitoksen maksamaa eläkettä kansaneläkelain 45 §:n 2 momentin mukaan samalta ajalta, jolta hänelle myönnetään

takautuvasti tapaturmaeläkettä, vakuutuslaitoksen on suoritettava takautuvasti maksettava eläke kansaneläkelaitokselle siltä osin, kuin se vastaa kansaneläkelaitoksen samalta ajalta liikaa maksaman eläkkeen määrää.

Päiväraha tai tapaturmaeläke maksetaan 1 ja 2 momentissa mainituissa tapauksissa työttömyyskassalle, sosiaalivakuutustoimikunnalle tai kansaneläkelaitokselle kuitenkin vain sillä edellytyksellä, että työttömyysturvalain 45 §:n 2 momentissa tai kansaneläkelain 45 §:n 2 momentissa tarkoitettu ilmoitus on tehty vakuutuslaitokselle vähintään kaksi viikkoa ennen päivärahan tai tapaturmaeläkkeen maksupäivää.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä marraskuuta 1986.

9.

Laki**sotilasvammalain 30 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti lisätään 28 päivänä toukokuuta 1948 annetun sotilasvammalain 30 §:ään, sellaisena kuin se on osittain muutettuna 9 päivänä toukokuuta 1975 annetulla lailla (304/75), uusi näin kuuluva 4 momentti:

30 §

— — — — —
Jos korvauksen saaja on väliaikaisesti saanut kansaneläkelaitoksen maksamaa eläkettä kansaneläkelain 45 §:n 2 momentin mukaan samalta ajalta, jolta hänelle myönnetään valituksen johdosta elinkorkoa tai huoltoeläkettä takautuvasti, tapaturmaviraston on suoritettava takautuvasti maksettava elinkorko tai huoltoeläke kansaneläkelaitokselle siltä osin kuin se vastaa kansaneläke-

laitoksen samalta ajalta liikaa maksaman eläkkeen määrää. Elinkorko tai huoltoeläke maksetaan kansaneläkelaitokselle vain sillä edellytyksellä, että kansaneläkelain 45 §:n 2 momentissa tarkoitettu ilmoitus on tehty tapaturmavirastolle vähintään kaksi viikkoa ennen eläkkeen maksupäivää.

— — — — —
Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä marraskuuta 1986.

Helsingissä 16 päivänä toukokuuta 1986

Tasavallan Presidentti

MAUNO KOIVISTO

Sosiaali- ja terveysministeri *Eeva Kuuskoski-Vikatmaa*

1.

Laki

kansaneläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 8 päivänä kesäkuuta 1956 annetun kansaneläkelain (347/56) 67 a §, sellaisena kuin se on muutettuna 5 päivänä helmikuuta ja 30 päivänä joulukuuta 1982 annetuilla laeilla (103 ja 1083/82), *muutetaan* 22 a §:n 1 momentti ja 31 §:n 2 momentti, sellaisena kuin näistä on 22 a §:n 1 momentti 26 päivänä heinäkuuta 1985 annetussa laissa (670/85), sekä

lisätään 26 §:ään, sellaisena kuin se on muutettuna mainituilla 5 päivänä helmikuuta ja 30 päivänä joulukuuta 1982 ja 26 päivänä heinäkuuta 1985 annetuilla laeilla sekä 18 päivänä tammikuuta ja 12 päivänä heinäkuuta 1985 annetuilla laeilla (53 ja 594/85), uusi 7 momentti, lakiin uusi 39 b § ja 45 §:ään, sellaisena kuin se on 4 päivänä marraskuuta 1960 annetussa laissa (466/60), uusi 2 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

22 a §

Sen estämättä, mitä 22 §:ssä on säädetty, on 55 vuotta täyttäneellä vakuutetulla oikeus saada työkyvyttömyyseläkettä yksilöllisenä varhaiseläkkeenä, jos hänen työkykynsä, huomioon ottaen sairaus, vika tai vamma, ikääntymiseen liittyvät tekijät, ammattissaolon pitkäaikaisuus, hänelle työstä aiheutunut rasittuneisuus ja kuluneisuus sekä työolosuhteet, on pysyvästi siinä määrin alentunut, ettei hänen kohtuudella voida edellyttää enää jatkavan ansiotyötään. Eläkkeen saamisen edellytyksenä on lisäksi, että vakuutettu on joko lopettanut ansiotyön tai että hänen ansiotulonsa ovat enintään 689,58 markkaa kuukaudessa. Työn lopettamisen tai ansiotulojen vähentymisen tulee olla tapahtunut aikaisintaan vuotta ennen yksilöllisen varhaiseläkkeen alkamista. Tällöin ei mainittua vuoden määräaikaa laskettaessa siihen katsota sisältyvän sellaisia aikoja, joilta vakuutettu on saanut työttömyysturvalain (602/84) mukaista *ansioon suhteutettua* päivärahaa.

22 a §

Sen estämättä, mitä 22 §:ssä on säädetty, on 55 vuotta täyttäneellä vakuutetulla oikeus saada työkyvyttömyyseläkettä yksilöllisenä varhaiseläkkeenä, jos hänen työkykynsä, huomioon ottaen sairaus, vika tai vamma, ikääntymiseen liittyvät tekijät, ammattissaolon pitkäaikaisuus, hänelle työstä aiheutunut rasittuneisuus ja kuluneisuus sekä työolosuhteet, on pysyvästi siinä määrin alentunut, ettei hänen kohtuudella voida edellyttää enää jatkavan ansiotyötään. Eläkkeen saamisen edellytyksenä on lisäksi, että vakuutettu on joko lopettanut ansiotyön tai että hänen ansiotulonsa *voidaan arvioida kuukaudessa keskimäärin pienemmiksi kuin* 689,58 markkaa. Työn lopettamisen tai ansiotulojen vähentymisen tulee olla tapahtunut aikaisintaan vuotta ennen yksilöllisen varhaiseläkkeen alkamista. Tällöin *jätetään huomioon ottamatta* päivät, joilta vakuutettu on saanut *opintovapaalaissa* (273/79) tarkoitettua *opintovapaata, sekä* päivät, joilta vakuutettu on saanut työttömyysturvalain (602/84) mukaista päivärahaa, *viimeksi mainitut kuitenkin enintään siihen määrään saakka, joka vastaa työttömyysturvalain 26 §:ssä säädettyä niiden päivien enimmäismäärää, joilta voidaan maksaa ansioon suhteutettua päivärahaa.*

Voimassa oleva laki

Ehdotus

26 §

Vanhuuseläkkeen lisäosaa määrättäessä voidaan sellainen 1 momentissa mainittu työ- tai yrittäjätoimintaan perustuva eläke, josta on hakemus vireillä, ottaa huomioon 3 momentissa tarkoitettulla tavalla, kunnes hakemus on lopullisesti ratkaistu. Mahdollinen liikamaksu voidaan kuitata tulevista eläke-eristä.

31 §

Eläkelaitos voi vuoden kuluessa siitä ajankohdasta lukien, josta eläke on lakkautettu, määrätä työkyvyttömyyden aiheuttaneen sairauden pahentumisen vuoksi eläkkeen maksamisen jälleen aloitettavaksi hyväksymänsä selvityksen perusteella ilman 35 §:ssä säädettyssä järjestyksessä tehtyä hakemusta. Eläke voidaan tällöin määrätä takautuvasti maksettavaksi siltä ajalta, jona eläke on ollut lakkautettuna, tahi sen osalta.

Eläkelaitos voi vuoden kuluessa siitä ajankohdasta lukien, josta eläke on lakkautettu, määrätä työkyvyttömyyden aiheuttaneen sairauden pahentumisen vuoksi eläkkeen maksamisen jälleen aloitettavaksi hyväksymänsä selvityksen perusteella ilman 35 §:ssä säädettyssä järjestyksessä tehtyä hakemusta. Eläke voidaan tällöin määrätä takautuvasti maksettavaksi siltä ajalta, jona eläke on ollut lakkautettuna, tahi sen osalta. Jos kuitenkin uusi työkyvyttömyyseläke myönnetään sellaisen työkyvyttömyyden perusteella, joka on alkanut ennen kuin mainitun aikaisemman eläkkeen päättymisestä on kulunut yksi vuosi, eläke voidaan myöntää myös yksilöllisenä varhaiseläkkeenä edellyttäen, että työnteon lopettaminen tai ansiotulojen vähentyminen on tapahtunut aikaisintaan vuotta ennen aikaisemman eläkkeen alkamista. Vuoden määräaikaa laskettaessa on otettava huomioon, mitä 22 a §:ssä on säädetty.

39 b §

Tämän lain mukainen eläke tai sen osa ja muu etuus maksetaan viivästysajalta korotettuna. Velvollisuus maksaa etuus korotettuna ei kuitenkaan koske sitä osaa etuudesta, joka suoritetaan toiselle lakisääteistä vakuutusta harjoittavalle vakuutus- tai eläkelaitokselle taikka sosiaalivakuutustoi-mikunnalle tai työttömyyskassalle. Korotus ei myöskään koske 34 §:n 1 momentin mukaan suoritettavia kuntoutusetuuksia.

Etuuden korotus on 16 prosenttia vuodessa, ja se lasketaan viivästysajan jokaiselta päivältä. Viivästysajan katsotaan alkavan, kun kolme kalenterikuukautta on kulunut sen kuukauden päättymisestä, jona vakuutettu on jättänyt eläkelaitokselle hakemuksensa tai muun vastaavan vaatimuksen sekä esittänyt etuuden perustetta ja määrää koskevan sellaisen selvityksen kuin häneltä kohtuudella voidaan vaatia. Tällöin otetaan myös

Voimassa oleva laki

Ehdotus

huomioon eläkelaitoksen mahdollisuudet hankkia selvitys. Jos 26 §:ssä tarkoitettua eläkettä tai korvausta ei vielä ole lopullisesti ratkaistu, viivästysajan katsotaan alkavan vasta, kun yksi kalenterikuukausi on kulunut sen kuukauden päättymisestä, jona ilmoitus mainitusta eläkkeestä tai korvauksesta on tullut eläkelaitokseen. Saman päätöksen perusteella myöhemmin suoritettavalle etuuserälle korotus lasketaan eräpäivästä.

Milloin eläkelaitoksen antamaan päätökseen on haettu muutosta, muutoksenhakuelin voi määrätä, että korotus lasketaan myöhemmästä kuin 2 momentissa tarkoitettua ajankohdasta, jos eläkelaitos osoittaa muutoksenhaun aikana tapahtuneen oleellisen muutoksen vakuutetun olosuhteissa.

Jos etuutta ei ole voitu maksaa oikeassa ajassa vakuutetusta johtuvasta syystä, eläkelaitos ei ole velvollinen suorittamaan etuutta korotettuna pitämältä ajalta kuin siitä päivästä, jona este eläkelaitoksen tieteen on lakannut. Jos etuuden suorittaminen viivästyy lain säännöksen johdosta taikka yleisen liikenteen tai maksuliikenteen keskeytymisen taikka muun senkaltaisen ylivoimaisen esteen vuoksi, eläkelaitos ei ole velvollinen maksamaan etuutta korotettuna tällaisen esteen aiheuttamalta viivästysajalta.

Tässä pykälässä tarkoitettua etuuden korotusta, jonka määrä eläkkeeltä tai sen osalta taikka muulta etuudelta on pienempi kuin 4 markkaa, ei ole maksettava.

Tätä pykälää sovellettaessa vuoteen katsotaan sisältyvän 360 päivää ja kuukauteen 30 päivää.

45 §

Jos lisäosassa tuloksi luettavasta eläkkeestä tai korvauksesta on muutoksenhaku vireillä, voidaan lisäosa maksaa väliaikaisesti, vaikka oikeutta mainittuun etuuteen ei ole lopullisesti ratkaistu. Jos tällaisessa tapauksessa myönnetään lisäosassa tuloksi luettavaa eläkettä tai korvausta takautuvasti, eläkelaitos saa periä samalta ajalta liikaa maksetun lisäosan määrän takautuvasti suoritettavasta eläkkeestä tai korvauksesta. Eläkelaitoksen on ilmoitettava työeläke- tai muulle laitokselle vähintään kaksi viikkoa ennen eläkkeen tai korvauksen maksamista, että eläke tai korvaus tai osa siitä on maksettava eläkelaitokselle.

67 a §

Sen lisäksi, mitä sosiaalivakuutustoimikunnasta on 67 §:ssä säädetty, toimikunta vahvistaa vuosia 1983 ja 1984 koskevat lisäosaan vaikutta-

(67 a § kumotaan)

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

vat tulot, ei kuitenkaan edellä 26 §:n 1 momentissa mainittuja tai muita niihin rinnastettavia etuuksia. Vuositulon vahvistamista koskeva päätös on viipymättä annettava asianomaisen vakuutetun tiedoksi. Päätös on vakuutetun pyynnöstä alistettava eläkelaitoksen tarkastettavaksi. Sitä koskeva kirjallinen pyyntö on annettava asianomaisen vakuutuspiirin paikallistoimistoon 14 vuorokauden kuluessa sen päivän jälkeen, jona päätös on annettu hakijan tai hänen edustajansa tiedoksi.

Sosiaalivakuutustoimikunnan vuositulosta tekemä päätös on alistettava eläkelaitoksen tarkastettavaksi,

1) jos toimikunnan jäsen esittäessään toimikunnan kokouksessa eriävän mielipiteen sitä vaatii; tai

2) jos toimikunta katsoo, että tämän lain 28 a §:n soveltaminen saattaisi tulla kysymykseen.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä marraskuuta 1986. Tämän lain 22 a §:n 1 momenttia ja 31 §:n 2 momenttia sovelletaan kuitenkin 1 päivästä tammikuuta 1986.

Tätä lakia ei sovelleta asiaan, joka on tullut eläkelaitoksessa vireille ennen lain voimaantuloa. Säännöksiä etuuden korotuksesta sovelletaan kuitenkin sellaiseen 39 b §:n 2 momentissa tarkoitettuun etuuserään, jonka eräpäivä on lain voimaantulopäivänä tai sen jälkeen.

Tämän lain 22 a §:n 1 momentissa säädetty markkamäärä vastaa työntekijäin eläkelain 9 §:n mukaan vuodelle 1985 vahvistettua palkkaindeksilukua.

Tämän lain 39 b §:n 5 momentissa säädetty markkamäärä vastaa virallisen elinkustannusindeksin sitä pistelukua, jonka mukaan vuoden 1981 maaliskuussa maksettavina olevien kansaneläkkeiden suuruus on laskettu.

2.

Laki

perhe-eläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 17 päivänä tammikuuta 1969 annetun perhe-eläkelain 16 e §, sellaisena kuin se on 5 päivänä helmikuuta 1982 annetussa laissa (105/82), ja

muutetaan 15 b §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on 26 päivänä heinäkuuta 1985 annetussa laissa (673/85), näin kuuluvaksi:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

15 b §

Vuositulolla tarkoitetaan sitä tosiasiallista tuloa, jota lesken voidaan kohtuullisen arvion mukaan edellyttää jatkuvasti vuosittain saavan lisätynä kymmenellä prosentilla siitä määrästä, jolla lesken omaisuuden arvo ylittää 149 250 markkaa. Vuosituloa määrättäessä ei kuitenkaan oteta huomioon työntekijäin eläkelain 5 §:n 4 ja 5 momentissa tarkoitettua tai sitä vastaavaa vähennystä.

Vuositulolla tarkoitetaan sitä tosiasiallista tuloa, jota lesken voidaan kohtuullisen arvion mukaan edellyttää jatkuvasti vuosittain saavan lisätynä kymmenellä prosentilla siitä määrästä, jolla lesken omaisuuden arvo ylittää 149 250 markkaa. Vuosituloa määrättäessä *otetaan kuitenkin tulona* huomioon työntekijäin eläkelain 5 §:n 4 ja 5 momentissa *tarkoitettu* tai sitä vastaava vähennys.

16 e §

Sosiaalivakuutustoimikunnan päätös, joka koskee vuositulon vahvistamista, on viipymättä annettava hakijan tiedoksi. Päätös on hänen pyynnöstään alistettava eläkelaitoksen tarkastettavaksi. Sitä koskeva kirjallinen pyyntö on annettava asianomaisen vakuutuspiirin paikallistoimistoon 14 vuorokauden kuluessa sen päivän jälkeen, jona päätös on annettu hakijan tai hänen edustajansa tiedoksi.

Sosiaalivakuutustoimikunnan vuositulosta tekemä päätös on alistettava eläkelaitoksen tarkastettavaksi,

1) jos toimikunnan jäsen esittäessään toimikunnan kokouksessa eriävän mielipiteen sitä vaatii; tai

2) jos toimikunta katsoo, että 16 c §:n 1 momentin soveltaminen saattaisi tulla kysymykseen.

(16 e § kumotaan)

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä marraskuuta 1986. Tämän lain 15 b §:n 2 momenttia sovelletaan kuitenkin 1 päivästä tammikuuta 1986.

Tämän lain 15 b §:n 2 momentissa säädetty markkamäärä vastaa virallisen elinkustannusindeksin sitä pistelukua, jonka mukaan vuoden 1981 maaliskuussa maksettavina olevien kansaneläkkeiden suuruus on laskettu.

3.

Laki

rintamasotilaseläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 28 päivänä tammikuuta 1977 annetun rintamasotilaseläkelain 15 b §, sellaisena kuin se on 5 päivänä helmikuuta 1982 annetussa laissa (106/82), ja

muutetaan 8 §:n 1 momentti ja 17 §:n 1 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 8 §:n 1 momentti 26 päivänä heinäkuuta 1985 annetussa laissa (672/85) ja 17 §:n 1 momentti 4 päivänä tammikuuta 1985 annetussa laissa (3/85), näin kuuluviksi:

Voimassa oleva laki

8 §

Vuositulolla, jonka perusteella oikeus rintamasotilaseläkkeeseen vahvistetaan, tarkoitetaan sitä tosiasiallista tuloa, jota rintamasotilaan tai rintamapalvelukseen osallistuneen naisen taikka, jos hän on naimisissa, puolisoiden voidaan kohtuullisen arvion mukaan edellyttää jatkuvasti vuosittain saavan lisättynä kymmenellä prosentilla siitä määrästä, jolla hänen omaisuutensa arvo ylittää 98 250 markkaa tai, jos hän on naimisissa, jolla puolisoiden omaisuuden arvo ylittää 145 410 markkaa. Vuosituloa määrättäessä ei kuitenkaan oteta huomioon työntekijäin eläkelain 5 §:n 4 ja 5 momentissa tarkoitettua tai sitä vastaavaa vähennystä.

Ehdotus

8 §

Vuositulolla, jonka perusteella oikeus rintamasotilaseläkkeeseen vahvistetaan, tarkoitetaan sitä tosiasiallista tuloa, jota rintamasotilaan tai rintamapalvelukseen osallistuneen naisen taikka, jos hän on naimisissa, puolisoiden voidaan kohtuullisen arvion mukaan edellyttää jatkuvasti vuosittain saavan lisättynä kymmenellä prosentilla siitä määrästä, jolla hänen omaisuutensa arvo ylittää 98 250 markkaa tai, jos hän on naimisissa, jolla puolisoiden omaisuuden arvo ylittää 145 410 markkaa. Vuosituloa määrättäessä *otetaan kuitenkin tulona* huomioon työntekijäin eläkelain 5 §:n 4 ja 5 momentissa *tarkoitettu* tai sitä *vastaava vähennys*.

15 b §

Sosiaalivakuutustoimikunnan päätös, joka koskee vuositulon vahvistamista, on viipymättä annettava hakijan tiedoksi. Päätös on hänen pyynnöstään alistettava eläkelaitoksen tarkastettavaksi. Sitä koskeva kirjallinen pyyntö on annettava asianomaisen vakuutuspiirin paikallistoimistoon 14 vuorokauden kuluessa sen päivän jälkeen, jona päätös on annettu hakijan tai hänen edustajansa tiedoksi.

(15 b § kumotaan)

Sosiaalivakuutustoimikunnan vuositulosta tekemä päätös on alistettava eläkelaitoksen tarkastettavaksi,

1) jos toimikunnan jäsen esittäessään toimikunnan kokouksessa eriävän mielipiteen sitä vaa-
tii; ja

2) jos toimikunta katsoo, että 13 §:n 1 momentin soveltaminen saattaisi tulla kysymykseen.

17 §

Jollei tästä laista muuta seuraa, on soveltuvin osin lisäksi voimassa, mitä kansaneläkelain 35,

17 §

Jollei tästä laista muuta seuraa, on soveltuvin osin lisäksi voimassa, mitä kansaneläkelain

Voimassa oleva laki

37—42, 43, 44—46, 69—73, 74—75, 79—83 ja 84—88 a §:ssä sekä kansaneläkelaisissa säädettyjen eläkkeiden ja avustusten sitomisesta elinkustannuksiin annetussa laissa (348/56) on säädetty.

Ehdotus

26 §:n 7 momentissa, 35, 37—39, 39 a, 39 b, 40—42, 43, 44—46, 69—73, 74, 74 a, 75, 79—83, 84—88 ja 88 a §:ssä sekä kansaneläkelaisissa säädettyjen eläkkeiden ja avustusten sitomisesta elinkustannusindeksiin annetussa laissa (348/56) on säädetty.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä marraskuuta 1986. Tämän lain 8 §:n 1 momenttia sovelletaan kuitenkin 1 päivästä tammikuuta 1986.

Tämän lain 8 §:n 1 momentissa säädetty markkamäärät vastaavat virallisen elinkustannusindeksin sitä pistelukua, jonka mukaan vuoden 1976 lokakuussa maksettavina olevien kansaneläkkeiden suuruus on laskettu.

4.

Laki

eläkkeensaajien asumistukilain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 28 päivänä heinäkuuta 1978 annetun eläkkeensaajien asumistukilain (591/78) 8 c §, sellaisena kuin se on 5 päivänä helmikuuta 1982 annetussa laissa (112/82),

muutetaan 14 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on mainitussa 5 päivänä helmikuuta 1982 annetussa laissa, sekä

lisätään 11 §:ään siitä mainitulla 5 päivänä helmikuuta 1982 annetulla lailla kumotun 3 momentin tilalle uusi 3 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

8 c §

Sosiaalivakuutustoimikunnan päätös, joka koskee vuositulon vahvistamista, on viipymättä annettava eläkkeensaajan tiedoksi. Päätös on hänen pyynnöstään alistettava eläkelaitoksen tarkastettavaksi. Sitä koskeva kirjallinen pyyntö on annettava asianomaisen vakuutuspiirin paikallistoimistoon 14 vuorokauden kuluessa sen päivän jälkeen, jona päätös on annettu eläkkeensaajan tai hänen edustajansa tiedoksi.

Sosiaalivakuutustoimikunnan vuositulosta tekemä päätös on alistettava eläkelaitoksen tarkastettavaksi:

1) jos toimikunnan jäsen esittäessään toimikunnan kokouksessa eriävän mielipiteen sitä vaatii; ja

2) jos toimikunta katsoo, että 8 a §:n 1 momentin soveltaminen saattaisi tulla kysymykseen.

(8 c § kumotaan)

11 §

(3 mom. kumottu)

Kunnan osuuden viivästyessä kunnan on maksettava vuotuista viivästyskorkoa 16 prosenttia.

14 §

Jollei tästä laista muuta seuraa, on soveltuvin osin lisäksi voimassa, mitä kansaneläkelain 28 §:ssä, 31 §:n 2 momentissa, 35, 37—42, 43—46, 67, 69—72, 74—75, 79—83 ja 84—87 §:ssä, 88 §:n 2 ja 3 momentissa sekä 88 a §:ssä on säädetty, kuitenkin niin, että esityksen tai hakemuksen päätöksen poistamisesta mainitun lain 74 §:n 1 momentissa tarkoitettussa tapauksessa tutkii tarkastuslautakunta.

14 §

Jollei tästä laista muuta seuraa, on soveltuvin osin lisäksi voimassa, mitä kansaneläkelain 26 §:n 7 momentissa, 28 §:ssä, 31 §:n 2 momentissa, 35, 37—39, 39 a, 39 b, 40—42, 43, 43 a, 44—46, 67, 69—72, 74, 74 a, 75, 79—83 ja 84—87 §:ssä, 88 §:n 2 ja 3 momentissa sekä 88 a §:ssä on säädetty. Esityksen tai hakemuksen päätöksen poistamisesta mainitun lain 74 §:n 1 momentissa tarkoitettussa tapauksessa tutkii kuitenkin tarkastuslautakunta.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä marraskuuta 1986.

5.

Laki

työntekijäin eläkelain 19 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 8 päivänä heinäkuuta 1961 annetun työntekijäin eläkelain 19 a §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on 6 päivänä kesäkuuta 1974 annetussa laissa (454/74), ja

lisätään 19 a §:ään, sellaisena kuin se on muutettuna 22 päivänä marraskuuta 1963 ja 18 päivänä tammikuuta 1985 annetuilla laeilla (525/63 ja 50/85) sekä mainitulla 6 päivänä kesäkuuta 1974 annetulla lailla, uusi 5 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

19 a §

Sosiaalilautakunnan hakemuksesta *eläkelaitos voi päättää, että* eläke tai osa siitä maksetaan lautakunnalle käytettäväksi eläkkeensaajan tai sellaisen henkilön huoltoon, jonka elatukseen eläkkeensaaja huoltoapulain (116/56) 3 §:n mukaan on velvollinen osallistumaan. Eläkkeen maksamisesta sosiaalilautakunnalle voidaan päättää myös siltä osin kuin sitä on suoritettava takautuvasti, mutta sosiaalilautakunta saa käyttää eläkettä jo annetun huoltoavun korvaamiseen vain siinä tapauksessa, että kysymys on huoltoapulain 34 §:ssä tarkoitettusta ennakosta.

Sosiaalilautakunnan hakemuksesta eläke tai osa siitä *voidaan maksaa* lautakunnalle käytettäväksi eläkkeensaajan tai sellaisen henkilön huoltoon, jonka elatukseen eläkkeensaaja *sosiaalihuoltolain* (710/82) 30 §:n mukaan on velvollinen osallistumaan. Eläkkeen maksamisesta sosiaalilautakunnalle voidaan päättää myös siltä osin kuin sitä on suoritettava takautuvasti, mutta sosiaalilautakunta saa käyttää eläkettä jo annetun *toimeentulotuen* korvaamiseen vain siinä tapauksessa, että kysymys on *sosiaalihuoltolain* 38 §:ssä tarkoitettusta ennakosta.

Jos työntekijä on väliaikaisesti saanut kansaneläkelaitoksen maksamaa eläkettä kansaneläkelain 45 §:n 2 momentin mukaan samalta ajalta, jolta hänelle myönnetään 21 §:n 1 tai 2 momentissa tarkoitettun valituksen johdosta eläkettä takautuvasti, eläkelaitoksen on suoritettava takautuvasti maksettava eläke kansaneläkelaitokselle siltä osin kuin se vastaa kansaneläkelaitoksen samalta ajalta liikaa maksaman eläkkeen määrää. Eläke maksetaan kansaneläkelaitokselle vain sillä edellytyksellä, että kansaneläkelain 45 §:n 2 momentissa tarkoitettu ilmoitus on tehty eläkelaitokselle vähintään kaksi viikkoa ennen eläkkeen maksupäivää.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä marraskuuta 1986.

6.

Laki

merimieseläkelain 28 b §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 26 päivänä tammikuuta 1956 annetun merimieseläkelain 28 b §, sellaisena kuin se on 21 päivänä tammikuuta 1983 annetussa laissa (103/83), näin kuuluvaksi:

Voimassa oleva laki

28 b §

Jos työntekijä on saanut työllisyyslain mukaista työttömyyskorvausta tai valtakunnallisista työttömyyskassoista annetun lain mukaista päiväavustusta samalta ajalta, jolta hänelle myönnetään eläkettä takautuvasti, eläkelaitoksen on työvoimatoimikunnan tai työttömyyskassan vaatimuksesta suoritettava takautuvasti maksettava eläke työvoimatoimikunnalle tai työttömyyskassalle siltä osin kuin se vastaa samalta ajalta maksetun työttömyyskorvauksen tai päiväavustuksen määrää.

Eläke maksetaan työvoimatoimikunnalle tai työttömyyskassalle kuitenkin vain sillä edellyksellä, että työllisyyslain 27 b §:n 2 momentissa tai valtakunnallisista työttömyyskassoista annetun lain 28 b §:ssä tarkoitettu ilmoitus on tehty vähintään kaksi viikkoa ennen eläkkeen maksupäivää.

Ehdotus

28 b §

Jos työntekijä on saanut *työttömyysturvalain* (602/84) mukaista *työttömyyspäivärahaa* samalta ajalta, jolta hänelle myönnetään eläkettä takautuvasti, eläkelaitoksen on työttömyyskassan tai *sosiaalivakuutustoimikunnan* vaatimuksesta suoritettava takautuvasti maksettava eläke työttömyyskassalle tai *sosiaalivakuutustoimikunnalle* siltä osin kuin se vastaa samalta ajalta maksetun *työttömyyspäivärahan* määrää.

Jos työntekijä on väliaikaisesti saanut kansaneläkelaitoksen maksamaa eläkettä kansaneläkelain 45 §:n 2 momentin mukaan samalta ajalta, jolta hänelle myönnetään 59 §:ssä tarkoitetun valituksen johdosta eläkettä takautuvasti, eläkelaitoksen on suoritettava takautuvasti maksettava eläke kansaneläkelaitokselle siltä osin kuin se vastaa kansaneläkelaitoksen samalta ajalta liikaa maksaman eläkkeen määrää.

Eläke maksetaan 1 ja 2 momentissa mainituissa tapauksissa työttömyyskassalle, *sosiaalivakuutustoimikunnalle tai kansaneläkelaitokselle* kuitenkin vain sillä edellytyksellä, että *työttömyysturvalain 45 §:n 2 momentissa tai kansaneläkelain 45 §:n 2 momentissa* tarkoitettu ilmoitus on tehty *vakuutuslaitokselle* vähintään kaksi viikkoa ennen eläkkeen maksupäivää.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä marraskuuta 1986.

7.

Laki

valtion eläkelain 17 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 20 päivänä toukokuuta 1966 annetun valtion eläkelain (280/66) 17 §:n 3—5 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 17 §:n 3 momentti 18 päivänä heinäkuuta 1975 annetussa laissa (568/75) sekä 4 ja 5 momentti 21 päivänä tammikuuta 1983 annetussa laissa (102/83), sekä

lisätään 17 §:ään, sellaisena kuin se on osittain muutettuna mainituilla 18 päivänä heinäkuuta 1975 ja 21 päivänä tammikuuta 1983 annetuilla laeilla, uusi 5 momentti, jolloin muutettu 5 momentti siirtyy 6 momentiksi, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

17 §

Sosiaalilautakunnan hakemuksesta eläke tai osa siitä voidaan maksaa lautakunnalle käytettäväksi eläkkeen saajan tai sellaisen henkilön huoltoon, jonka elatukseen eläkkeen saaja huoltoapulain (116/56) 3 §:n mukaan on velvollinen osallistumaan. Eläkkeen maksamisesta sosiaalilautakunnalle voidaan päättää myös siltä osin kuin sitä on suoritettava takautuvasti, mutta sosiaalilautakunta saa käyttää eläkettä jo annetun huoltoavun korvaamiseen vain siinä tapauksessa, että kysymys on huoltoapulain 34 §:ssä tarkoitettua ennakosta.

Jos eläkkeen saaja on saanut työllisyyslain mukaista työttömyyskorvausta tai valtakunnallista työttömyyskassoista annetun lain mukaista päiväavustusta samalta alalta, jolta hänelle myönnetään eläkettä takautuvasti, maksetaan takautuva eläke työvoimatoimikunnan tai työttömyyskassan vaatimuksesta työvoimatoimikunnalle tai työttömyyskassalle siltä osin kuin se vastaa samalta ajalta maksetun työttömyyskorvauksen tai päiväavustuksen määrää.

Eläke maksetaan työvoimatoimikunnalle tai työttömyyskassalle kuitenkin vain sillä edellytyksellä, että työllisyyslain 27 b §:n 2 momentissa

Sosiaalilautakunnan hakemuksesta eläke tai osa siitä voidaan maksaa lautakunnalle käytettäväksi eläkkeen saajan tai sellaisen henkilön huoltoon, jonka elatukseen eläkkeen saaja *sosiaalihuoltolain* (710/82) 30 §:n mukaan on velvollinen osallistumaan. Eläkkeen maksamisesta sosiaalilautakunnalle voidaan päättää myös siltä osin kuin sitä on suoritettava takautuvasti, mutta sosiaalilautakunta saa käyttää eläkettä jo annetun *toimeentulotuen* korvaamiseen vain siinä tapauksessa, että kysymys on *sosiaalihuoltolain* 38 §:ssä tarkoitettua ennakosta.

Jos eläkkeen saaja on saanut *työttömyysturvalain* (602/84) mukaista *työttömyyspäivärahaa* samalta ajalta, jolta hänelle myönnetään eläkettä takautuvasti, maksetaan takautuva eläke *joko sosiaalivakuutustoimikunnan* tai työttömyyskassan vaatimuksesta *sosiaalivakuutustoimikunnalle* tai työttömyyskassalle siltä osin kuin se vastaa samalta ajalta maksetun *työttömyyspäivärahan* määrää.

Jos edunsaaja on väliaikaisesti saanut kansaneläkelaitoksen maksamaa eläkettä kansaneläkelain 45 §:n 2 momentin mukaan samalta ajalta, jolta hänelle myönnetään 23 §:n 2 momentissa tarkoitettua oikaisun tai 3 momentissa tarkoitettua valituksen johdosta eläkettä takautuvasti, valtiokonttorin on suoritettava takautuvasti maksettava eläke kansaneläkelaitokselle siltä osin kuin se vastaa kansaneläkelaitoksen samalta ajalta liikaa maksaman eläkkeen määrää.

Eläke maksetaan työttömyyskassalle, *sosiaalivakuutustoimikunnalle* tai kansaneläkelaitokselle kuitenkin vain sillä edellytyksellä, että työttö-

Voimassa oleva laki

tai valtakunnallisista työttömyyskassoista annetun lain 28 b §:ssä tarkoitettu ilmoitus on tehty vähintään kaksi viikkoa ennen eläkkeen maksupäivää.

Ehdotus

myysturvalain 45 §:n 2 momentissa tai kansaneläkelain 45 § 2 momentissa tarkoitettu ilmoitus on tehty vähintään kaksi viikkoa ennen eläkkeen maksupäivää.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä marraskuuta 1986.
